

Купіце... ракетную шахту

Мощная жанчына — мощная дзяржава

Беларуская мова і інтэрнэт

Выдаецца з 9 жніўня 1917 г.

М

СТАР. 3

СТАР. 6

ЧАС ПАТРАБУЕ ПРАДУМАНАЙ СТРАТЭГІІ

У краіне наспела неабходнасць комплексна ацаніць становішча спраў у сферы нацыянальнай бяспекі

Пра гэта заявіў Прэзідэнт Аляксандр Лукашэнка на нарадзе па пытаннях развіцця дзяржаўных органаў сістэмы забеспячэння нацыянальнай бяспекі.

Гаворка ішла аб яе эфектыўнасці ў частцы процідзеяння сённяшнім выклікам, гатоўнасці сілавікоў да розных варыянтаў развіцця сітуацыі ў свеце, іх здольнасці рэальна спрагназаваць і папярэдзіць магчымыя негатывныя наступствы.

Як адзначыў Аляксандр Лукашэнка, «кожнаму ведамству неабходна не толькі эфектыўна вырашаць задачы, якія стаяць перад ім, але і мець глыбока прадуманую стратэгію сваёй дзейнасці». Адсюль патрабаванні Прэзідэнта да наяўнасці канкрэтных планаў дзейнасці таго ці іншага ведамства. На думку беларускага лідара, у першую чаргу кіраўнікі павінны бачыць галоўныя напрамкі развіцця свайго ведамства на найбліжэйшую і доўгатэрміновую перспектыву.

Прэзідэнт таксама звярнуў увагу на такі аспект, як аптымізацыя сіл і сродкаў, якія задзейнічаны ў краіне для забеспячэння дзейнасці сілавых структур. «Мы не такія багатыя, каб утрымліваць лішнюю колькасць сілавых структур. У той жа час і спрашчэнствам займацца нельга. У адваротным выпадку можна даскарачацца да таго, што ў нас сістэма будзе, але яна акажацца непрацаздольнай», — перасцёрг Аляксандр Лукашэнка.

Звяртаючыся да ўдзельнікаў нарады, Прэзідэнт адзначыў, што яму хацелася б, каб кожны паглядзеў на сваё ведамства свежым поглядам. «Рашэнне пастаўленых задач неабходна ажыццяўляць з меншымі фінансавымі выдаткамі, але якасць павінна ўзрастаць», — запатрабаваў ён. «Трэба пазбавіцца ад лішніх, часам надуманых функцый, у тым ліку кантрольных, выключыць непатрэбнае дубляванне працы ведамстваў», — прадоўжыў кіраўнік дзяржавы.

Аляксандр Лукашэнка лічыць недапушчальным, «калі кантралёры ходзяць па прадпрыемствах адзін за адным замест аказання рэальнай дапамогі эканоміцы, ствараюць дадатковыя цяжкасці». Скаргаў на гэты конт звышдастаткова, у большасці сваёй яны неабгрунтаваныя, але ёсць і абгрунтаваныя, на што звярнуў увагу Прэзідэнт. «І кантралёраў, і правяраў прадпрыемствы любой формы ўласнасці, калі яны парушаюць закон, мы будзем, але ісці туды трэба, маючы на руках пэўныя матэрыялы», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Падчас нарады кіраўнікі органаў сістэмы нацыянальнай бяспекі выклалі планы развіцця сваіх ведамстваў. Тое ж трэба будзе зрабіць членам урада, шэрагу службовых асоб, якіх павінен прызначыць зноў абраны кіраўнік дзяржавы. На дадзены момант у сувязі з праішоўшымі прэзідэнцкімі выбарамі ўрад знаходзіцца ў адстаўцы.

Аляксандр Лукашэнка нагадаў аб сваім патрабаванні — усе ахвотныя працаваць ва ўрадзе павінны даказаць сваю здольнасць гэта рабіць. Фактычна склад урада быў прапанаваны яшчэ да выбараў, каб выбаршчыкі ведалі, з кім збіраецца працаваць дзеючы кіраўнік дзяржавы ў выпадку перамогі. «Але, тым не менш, я не хацеў бы фармальна, аўтаматам падпісваць указы аб прызначэнні», — сказаў Аляксандр Лукашэнка.

Кожны кіраўнік павінен прадставіць сваё бачанне развіцця падведамаснай структуры. Прапаноўвацца могуць як варыянты глыбокага рэфармавання аж да з'яўлення асобнага аспекта (Прэзідэнт гэтага абсалютна не выключыў і не выключае), так і спакойнага ўдасканалення. «Паколькі мы ўжо дастаткова глыбінныя рэформы правялі да сённяшняга часу», — адзначыў Аляксандр Лукашэнка.

Удзельнікі нарады прадметна абмеркавалі дзейнасць кожнага сілавога ведамства, у ліку іншага закраналіся праблемы, звязаныя, напрыклад, з гравастасцю асобных структур. Увогуле, сістэма забеспячэння нацыянальнай бяспекі была ацэнена Прэзідэнтам як эфектыўная. Па выніках нарады пастаўлена мэта павысіць мабільнасць праваахоўных органаў, стварыць яшчэ больш кампактную сістэму забеспячэння нацыянальнай бяспекі.

На нарадзе Аляксандр Лукашэнка прыняў рашэнне прызначыць Івана Наскевіча старшынёй Следчага камітэта, паведамляе прэс-служба кіраўніка дзяржавы. Падпісаны адпаведны ўказ.

Раней Іван Наскевіч займаў пасаду пракурора Брэсцкай вобласці.

НАСКЕВІЧ Іван Данілавіч

Нарадзіўся 25 сакавіка 1970 года ў в. Цярэблчы Столінскага раёна Брэсцкай вобласці.

З 1988 па 1990 год праходзіў тэрміновую ваенную службу ва Узброеных Сілах СССР.

У 1995 годзе з адзнакай скончыў Украінскую дзяржаўную юрыдычную акадэмію па спецыяльнасці «Правазнаўства».

З 1995 па 2010 год працаваў на розных пасадах у органах пракуратуры.

У 2006 годзе без адрыўу ад службы атрымаў другую вышэйшую адукацыю па спецыяльнасці «Эканаміст», скончыўшы з адзнакай Палескі дзяржаўны ўніверсітэт.

10 лістапада 2015 года прызначаны старшынёй Следчага камітэта Рэспублікі Беларусь.

КАРАГОД ПРЫСМАКАЎ

Напярэдадні Дня работнікаў сельскай гаспадаркі і перапрацоўчай прамысловасці аграпрамысловага комплексу ў Мінску адкрылася выстава «Прадэкспа-2015». На ёй прадпрыемствы з усёй краіны дэманструюць свой унёсак у выкананне праграмы харчовай бяспекі.

На здымку: спецыялісты па маркетынгу Барысаўскага мясакамбіната Ірына ПРАКУРАТ і Таццяна СУДНІКАВА рыхтуюць прэзентацыю злітнай прадукцыі свайго прадпрыемства.

■ На свае вочы

МАНЕТЫ БУДУЦЬ БЕЛЫМІ, ЧЫРВОНЫМІ, ЖОЎТЫМІ І НАВАТ «БІКАЛОР»

Спецыялісты Нацбанка «ўжывую» паказалі новыя айчыныя банкноты, надрукаваныя ў Англіі, і манеты, што чаканілі ў Літве і Славакіі

Фота: Наскевіч І.В.

Учора кіраўніцтва Нацыянальнага банка краіны на некалькі гадзін адчыніла дзверы свайго Цэнтральнага сховішча для акрэдытаваных журналістаў, якім на месцы паказалі купюры і манеты, якія ўвойдуць у абарачэнне з першых дзён ліпеня 2016 года.

1, 2 і 5 КАПЕЕК — ЧЫРВОНЫЯ

Прэзентацыя пачалася з манеты самага малага наміналу — 1 капейкі дыяметрам 15 мм і вагой 1,55 грама. Намеснік старшынёй праўлення Нацыянальнага банка Дзмітрый ЛАПКО паведаміў, што яна выраблена са славаў сталі і пакрыта меддэю, таму мае чырвоны колер.

СТАР. 2

«БОМБЫ» Ў СІСТЭМЕ АЦЯПЛЕННЯ

Ацяпляльны сезон у краіне пачаўся каля месяца таму. І нязменнымі яго спадарожнікамі становяцца зводкі аб тым, што дзесьці згарэў або моцна пацярпеў прыватны дом. Не ў апошнюю чаргу гэта робіцца таму, што кацёл своечасова не дгледзеў гаспадар. Плата за няямытліваць можа быць вельмі высокай.

«ВАЕННАЯ» ХРОНІКА

— 8 кастрычніка ў пасёлку Калодзішчы пад Мінскам адбыўся разрыў самаробнага ацяпляльнага котла на цвёрдым паліве ў прыбудове да жылля дома, — паведамілі карэспандэнту «Звязды» ў прэс-службе Мінскага абласнога ўпраўлення Міністэрства па надзвычайных сітуацыях. — Якраз у гэты час туды ўвайшоў брат гаспадыні. Пасля ўрачы ў яго дыягнаставалі траўматычнае пашкоджанне правага каленнага сустава, іраную рану левага сцягна, ранкі лба і рук. 25 кастрычніка разарваўся ацяпляльны кацёл на цвёрдым паліве ў блоковым будынку кацельні на тэрыторыі малочнааважнай фермы СВК «Газавік-Сіпакова» ў вёсцы Дабрэжыка Шклоўскага раёна. Выбух знішчыў кацёл і абрынуў дзве сцяны, зрушыў

ЦЫТАТА ДНЯ

Сяргей СІДОРСКІ, член Калегіі (міністр) па прамысловасці і аграпрамысловым комплексе Еўразійскай эканамічнай камісіі:

«У кожнага ўрада незалежнай Беларусі былі пэўныя мэты і задачы па развіцці эканомікі, і ўсе мы праводзілі рэформы, якія далі мацымасці нашай краіне стаць такой, якая яна ёсць сёння. Мы не сыравіны прыдатак Еўразійскага эканамічнага саюза. Беларусь займае лідзіруючы пазіцыі ў ЕАЭС, і ў гэтым сёння ёсць наша перавага — у эканоміцы. Мы стварылі інавацыйную эканоміку, якая канкурэнтная на еўразійскім рынку і ў свеце. Цяпер важна стакойна паглядзець на працэсы, якія адбываюцца, рухацца вывераным шляхам і займаць лідзіруючы пазіцыі там, дзе мы можам іх займаць».

Курсы замежных валют, устаноўленыя НБ РБ з 11.11.2015 г.

Долар ЗША	17640,00
Еўра	18963,00
Рас. руб.	273,86
Укр. грыўня	773,26

За кастрычнік выбухнулі тры катлы. Як засцерагчыся?

Сіла пары скруціла метал, як пластылін.

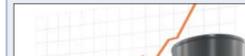
железобетонныя пліты перакрыццёў. Атрымалі траўмы рознай ступені цяжкаў вартаўнікі і апальшчык прадпрыемства.

СТАР. 4

ХРОНІКА АПОШНІХ ПДЗЕЙ

Парламент Каталоніі ўхваліў праект рэзальцыі аб незалежнасці

Парламент іспанскай аўтаномнай вобласці Каталоніі ўхваліў рэзальцыю аб незалежнасці аўтаномнай вобласці, пра што паведамляюць інфармагенцтвы. Рэзальцыю падтрымалі 72 дэпутаты, 63 прагаласавалі супраць. Праект рэзальцыі прадугледжвае выхад Каталоніі са складу Іспаніі на працягу 18 месяцаў. Прэм'ер Іспаніі Марыяна Рахой паабяцала абскардзіць дадзенае рашэнне ў Канстытуцыйным судзе.

Цэны на нафту стабілізуюцца на ўзроўні \$80

Адбудзецца гэта да 2020 года. Такая выснова ўтрымліваецца ў базавым сцэнары справядзачы Міжнароднага энергетычнага агенцтва пра перспектывы сусветнай энергетыкі. Разам з тым у справядзачы разглядаецца і сцэнарый, пры якім цэны на нафту могуць заставацца ніжэй нашмат даўжэй. Так, у сувязі з выцягненнем з рынку высокакаратных вытворцаў сыравіны залежнасць ад цэнавай палітыкі блізкаўсходніх экспарцёраў можа дасягнуць узроўню 1970-х гадоў. Базавы сцэнарый прадугледжвае рост сусветнага попыту на нафту. Базавы сцэнарый прадугледжвае рост сусветнага попыту на нафту ў 2013 і 2040 гадах. Ён абумоўлены ў большай частцы патрэбамі краін Азіі, якія развіваюцца. У прыватнасці, МЭА прагназуе, што да 2040 года чысты імпорт нафты ў Кітай амаль у пяць разоў перавысіць імпорт у ЗША, у той час як імпорт у Індыю можа перавысіць імпорт у краіны Еўрасаюза.

Украіна скараціла закупкі расійскага газу ў чатыры разы

Украіна скараціла закупкі расійскага газу з пачатку лістапада ў чатыры разы да 10 мільянаў кубаметраў у суткі. Пра гэта паведаміў кіраўнік «Газпрама» Аляксей Мілер. Па яго словах, гэта адбылося з прычыны дэфіцыту бюджэту Украіны. Як адзначыў топ-менеджар, авансраванага газу хопіць краіне толькі да суботы, 14 лістапада. Адначасова, па словах Мілера, Украіна зніжае закупку газу з еўрапейскага напрамку. Раней кіраўнік украінскага Міністэрства энергетыкі Уладзімір Дземчышын заявіў, што ўлады краіны гатовы да магчымага спынення імпарту газу з Расіі. Паводле яго слоў, Украіна ў бягучым годзе перад ацяпляльным сезонам закупіла на 1 мільярд кубаметраў газу больш, чым у мінулым, а ацяпляльны сезон будзе пройдзены без нечаканасцей.

ПАДРАБЯЗНАСЦІ

Самыя пітушчыя нацыі

Арганізацыя эканамічнага супрацоўніцтва і развіцця (АЭСР) паведаміла, што самы высокі ў свеце паказчык спажывання алкаголю зафіксаваны ў Літве. Паводле вынікаў даследавання, на кожнага жыхара гэтай краіны прыпадае 14 літраў выпітых спіртных напояў у год, пра што паведамляе брытанскае выданне IA Independent. Далей у рэйтынг ідуць Аўстрыя, Эстонія і Чэхія (ад 11 да 12 літраў алкаголю). Расія ў гэтым спісе займае пятае месца. Найменш за ўсё п'юць у Інданезіі — паказчык амаль роўны нулю. Акрамя яе, самыя непітушчымі краінамі з'яўляюцца Турцыя, Індыя і Ізраіль (ад 1 да 3 літраў на чалавека ў год). Аналіз АЭСР паказвае, што мужчыны нізкага сацыяльна-эканамічнага статусу часцей п'юць запоем, чым тыя, хто з больш высокага сацыяльна-эканамічнага пласта. Што тычыцца жанчын, тут назіраецца адваротная тэндэнцыя. Эксперты АЭСР пры гэтым адзначаюць, што ў перыяд з 2000 па 2013 год спажыванне алкаголю знізілася ў большасці краін свету. Выключэннем сталі Літва, Польшча і Расія, дзе продажы спіртных напояў толькі раслі.

КОРАТКА

Беларусь забяспечвае сябе пшаніцай цвёрдых сартоў у неабходных аб'ёмах, таму не будзе яе імпартаваць.

Корпус рэактара для першага энергаблока Беларускай АЭС дастаўлены ў Вялікі Ноўгарад. Тут ён будзе пагружаны на спецыялізаваны аўтамабільны транспарт, на якім яго дзвязюць да чыгуначнай станцыі Ноўгарад-на-Волжаве. На станцыі корпус рэактара будзе перагружаны на чыгуначны транспарт, на якім яго даставяць да месца будаўніцтва атамнай станцыі ў Астраўцы. Вага корпуса рэактара перавышае 330 тн, вышыня складае 12 м, дыяметр — 4,5 м.

З пачатку года камунальныя службы прыбралі з вуліц Мінска больш за 760 адзінак аўтахламу.

Рэспубліканскі цэнтр па аздараўленні і санаторна-курортным лячэнні насельніцтва закупіў на 2016 год больш за 46% пуцёвак здраўніц Брэсцкай вобласці. Што тычыцца асобных здраўніц, то ў санаторыі «Белая вежа» на будучы год для льготнай катэгорыі грамадзян ужо зарэзервавана 80% ложкавага фонду, у «Ясельдзе» — 84%, «Світанку» — 99%, дзіцічым рэабілітацыйна-аздараўляльным цэнтрам «Колас» — 89% ложка-месцаў.

Вінаватым у гібелі школьніцы ў Кобрынскім аквапарку настаўнікам прысудзілі па 3,5 года абмежавання волі.

БЕЛПОЧТА

Увага!

Адкрыта падпіска на друкаваныя сродкі масавай інфармацыі на 1 паўгоддзе 2016 года

ДЛЯ ФІЗИЧНЫХ І ЮРЫДЫЧНЫХ АСОБ

Нашы паслугі па падпісцы

- ✓ падпіска на аб'ёмную скрыню
- ✓ падпіска на даму
- ✓ дастаўка да кватары з уручэннем «з рук у рукі»
- ✓ падпіска праз інтэрнэт на сайце www.belpost.by
- ✓ магчымасць аплаты пры дапамозе пластыковых карт
- ✓ прымём падпіскі па факсу для юрыдычных асоб

Падпіска на ўсе беларускія друкаваныя сродкі масавай інфармацыі: калі 2900 найменшых замежных друкаванняў выданню

Афармляючы падпіску на аб'ёмную скрыню або «Да заатрабавання, дзве скрыдкі за дастаўку выдання»

Падпісвайцеся на любімыя выданні

Падрабязную інфармацыю вы можаце атрымаць у любым аддзяленні паштовай сувязі ці па тэлефонах у г. Мінску: 222-72-17, 293-55-95, 327-20-31

Брэсцкі філіял (8-0162) 20-53-68
Віцебскі філіял (8-0212) 61-41-06
Гомельскі філіял (8-0232) 71-52-42
Гродзенскі філіял (8-0152) 75-73-47
Мінскі філіял (8-0172) 23-75-65
Мар'янеўскі філіял (8-0222) 31-08-92

БЕЛПОЧТА Call-цэнтр 154 www.belpost.by shop.belpost.by

УВАГА, «ПРАМАЯ ЛІНІЯ»!

14 лістапада, у суботу, у рэдакцыі газеты «Звязда» адбудзецца «прамая лінія» з намеснікам міністра ўнутраных спраў — начальнікам міліцыі грамадскай бяспекі Мікалаем Аляксандравічам МЕЛЬЧАНКАМ.

Пытанні, якія тычацца асаблівасці і маёмаснай бяспекі, свечасовага рэагавання на паведамленні аб правапарушэннях, прафілактыкі злачынстваў, аказання ахоўных паслуг, працы Дзяржаўтайнспекцыі, можна будзе задаць з 10 да 12 гадзін па тэлефоне (8017) 2871871. Папярэдне вы зможаце іх пакінуць па нумары (8017) 2871751 альбо даслаць на электронную скрыню zhumalist155@gmail.com з пазнакай «Прамая лінія».

ЗАВОЧНАЯ ПРАМАЯ ЛІНІЯ

Жывём з алергіяй

Чаму ў адных імунная сістэма працуе добра, а іншых падводзіць? Што такое імунітэт і адкуль бярыцца алергія? Праблему алергіі — атапічнага дэмарыту, бранхіальнай астмы і іншых захворванняў — можна абмеркаваць у рамках нашай завочнай «прамой лініі» з галоўным пазаштатным дзіцячым алерголагам Міністэрства аховы здароўя, кіраўніком Рэспубліканскага цэнтра алергалогіі дзіцячага ўзросту, загадчыкам кафедры поліклінічнай педыятрыі Беларускай медыцынскай акадэміі паслядыпломнай адукацыі, доктарам медыцынскіх навук, прафесарам Уладзімірам Фёдаравічам ЖАРНАСЕКАМ.

Да 17 лістапада пакайдце, калі ласка, свае пытанні па нумары рэдакцыі 8 017 287 18 29 (Святлане Барысенцы) або дасылайце на электронную пошту: info@zviazda.by

ПРЭСТЫЖНАЯ ЎЗНАГАРОДА — ВЫДАВЕЦКАМУ ДОМУ «ЗВЯЗДА»

У Крэйгу прайшла калейная — 60-я па ліку — Міжнародная навуковая выстаўка. Уздел у ёй прынялі больш за 400 выдавецтваў з 20 краін свету.

Уручэнне дыпломаў за лепшую дзіцячую кнігу на славянскіх мовах, прысвечаную гісторыі і культуры славянскіх народаў. II Фестываль славянскай кнігі.

Прадстаўнічым быў і ўдзел у свяце кнігі беларускага боку. Наша краіна выклала кнігі на агучаным стэндзе «Кнігі Рэспублікі Беларусь». Дэлегацыю Міністэрства інфармацыі Рэспублікі Беларусь узначальваў намеснік дырэктара Выдавецкага дома «Звязда» — галоўны рэдактар часопіса «Нёман» Аляксей Чарота.

На беларускім стэндзе — вельмі шмат дзіцячай літаратуры. У тым ліку і выданні «Звязды». У рамках выстаўкі праходзіў Фестываль славянскай кнігі. Выданне «Звязды» — зборнік казак славянскіх народаў «Ні на небе, ні на зямлі», укладзены прафесарам Іванам Чаротам, адзначаючы дыпломам «як найлепшае дзіцячае выданне».

Увагу наведвальнікаў прыцягваюць самыя розныя кнігі — як аўтару ў нашай краіне добра вядомых, так і маладых пісьменнікаў, — гаворыць Аляксей Чарота. — Спадзяюся, што такая ўвага стане падставай для перакладчыцкіх сувязяў. Мяне асабіста ўразіла тая шыршыня кніг, якія выдаюцца па-сербску. Відавочна, што нашы браты-славяне з цікавасцю ставяцца да рускай літаратуры. Шмат перакладчыцкіх выданняў.

На беларускім стэндзе была прэзентавана кніга мінскага выдавецтва «Белпрэнт» — «Беларусы пра Сербію і Югаславію». Яе з цікавасцю разглядалі намеснік старшыні Парламенту Сербіі Уладзімір Марынкавіч, намеснік міністра культуры і інфармацыі Сербіі Ася Мунтанз, дыпламаты пасольстваў Расіі, Азербайджана, Кітая, Індыі, Пакістана, якія працуюць у Сербіі, сербскія кнігавыдаўцы, прадстаўнікі грамадскіх арганізацый.

— Гэтая кніга — вынік майго шматгадовага збору выказванняў беларусаў, ураджэнцаў Беларусі пра Сербію, Югаславію, — дзеліцца сваімі развагамі ўкладальнік кнігі доктар філалагічных навук Іван Чарота. — Пачатак пакладзены Максімам Багдановічам. Ёсць у кнізе і словы Янкі Купалы, Анатолія Вялюгіна, Пімена Панчанкі, Максіма Танка, Янкі Брыля, Генадзя Пашкова і шмат яшчэ каго з беларускіх пісьменнікаў і публіцыстаў.

Кастусь ХАДЫКА.

КАНСТРУКТЫЎНЫ ДЫЯЛОГ

У гэтую суботу ўлады традыцыйна выйдуча на сувязь з жыхарамі краіны

На працягу трох гадзін ахвотныя могуць задаваць пытанні, агульваць свае скаргі ці прапановы кіраўнікам рэгіёнаў. За гэты кароткі час парой атрымавацца вырашыць калі паўсотні праблем. У тоне зваротаў па-ранейшаму камунальнага гаспадарка, ільготнае крэдытаванне і прыватызацыя жытля.

Нагадаем, у Беларусі ў бягучым годзе арганізавана шотыднёвае правядзенне аблыканкамамі і Мінскім гарвыканкамам прамых тэлефонных ліній з мэтай павышэння эфектыўнасці працы са зваротамі грамадзян і орыдычных асоб, выкаранення фактаў бюракратызму і цягання, а таксама для аператыўнага рашэння праблемных пытанняў, якія ўзнікаюць у людзей. Такія прамыя тэлефонныя лініі стартвалі 17 студзеня.

Чарговая сувязь адбудзецца ў суботу, 14 лістапада, з 9.00 да 12.00. На тэлефонныя званкі будуча адказваць:

- Брасцкі аблыканкам ЦУПРЫК Леанід Аляксандравіч, намеснік старшыні — 80162213121; Віцебскі аблыканкам МАЦКЕВІЧ Алег Сяргеевіч, намеснік старшыні — 80212204260; Гомельскі аблыканкам ПІРШТУК Баляслаў Казіміравіч, намеснік старшыні — 80232751237; Гродзенскі аблыканкам КРАУЦОЎ Уладзімір Васільевіч, старшыня — 80152735644; Мінскі аблыканкам НЕУМЯРЖЫЦКІ Сяргей Пятровіч, намеснік старшыні — 80175004160; Магілёўскі аблыканкам ВАРОНІН Рыгор Аляксандравіч, кіраўнік спраў — 80222501869; Мінскі гарвыканкам ШОРАЦ Андрэй Віктаравіч, старшыня — 80172224444.

МАНЕТЫ БУДУЦЬ БЕЛЫМІ...

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

Таксама чырвоныя манеты 2 і 5 калеек з дыяметрам 17,5 мм і 19,8 мм, а таксама вагой 2,1 г і 2,7 г адпаведна. Таўшчыня чырвонай дробязі складае 1,25 мм, гурт (так спецыялісты называюць кант) — роўны.

ЖОЎТЫЯ МАНЕТЫ МАЮЦЬ ГУРТ НАСЯЖАННЯ 3 СЕГМЕНТАМІ

Манеты наміналам 10, 20 і 50 калеек выраблены са сталі і пакрыты меддзю і латунню, таму яны маюць жоўты колер, гурт — насяжанне з сегментамі. Дыяметр першай манеты складае 17,7 мм, маса — 2,8 г, таўшчыня — 1,8 мм; дыяметр 20 калеек — 20,35 мм, маса — 3,7 г, таўшчыня — 1,85 мм, дыяметр апошняй — 22,25 мм, маса — 3,95 г, таўшчыня — 1,55 мм.

МЕТАЛІЧНЫЯ РУБЛІ ПAKPЫТЫ МЕДДЗЮ І НІКЕЛЕМ

Манета наміналам 1 рубель будзе белага колеру. Яна выканана са сталі, пакрыта меддзю і нікелем. Яе дыяметр — 21,25 мм, маса — 5,60 г, таўшчыня — 2,30 мм, гурт з насечкай. Самай дарагой і прыгожай з з'яўляецца манета наміналам 2 рублі, якая зроблена са сталі, але мае адразу два колеры. Яе кольца пакрыта меддзю і латунню і мае жоўты колер, а сярэдзіна — меддзю і нікелем, таму мае белы колер. Дыяметр двухрублёвай манеты — 23,5 мм, маса — 5,81 г, таўшчыня — 2 мм. Тут гурт ужо з надпісам.

Заказвалі беларускія манеты за мяжой адразу дзвюма кампаніямі. Адно частку манет зробілі на Літоўскім манетным двары, а другую адкачаніў манетны двор «Крэмніца» ў Славакіі.

ДАЎЖЫНЯ КУПЮР ЗАЛЕЖЫЦЬ АД НАМІНАЛУ

Таксама Дзмітрый Лапко прадставіў банкноты. Купюра ў 5 рублёў мае пераважна аранжавы і чырванавата-карычневы колеры, 10 рублёў — блакітны і фіялетавы, 20 рублёў — жоўты і фіялетавы, 50 рублёў — зялёны і аранжавы, 100 рублёў — ізумрудны і фіялетавы, 200 рублёў — сіні і фіялетавы, 500 рублёў — сіне-ізурудны і ружовы. Параметры банкнот маюць аднолькавую шырыню ў 72 мм і даўжыню ад 135 да 159 мм. Прычым кожная даражэйшая па намінале купюра даўжэйшая за папярэднюю роўна на 4 мм.

Грашовыя знакі ў наўяўным абароце ўводзіцца толькі з 1 ліпеня 2016 года, а да гэтага часу ніякі абмен праводзіцца не будзе.

Паводле інфармацыі прадстаўнікоў Нацбанка, і папярэдняе новае грошы былі зроблены за мяжой. Іх у свой час надрукавала фірма «Томас дэ ля Ру» — адзін з сусветных лідараў валютнай індустрыі па вытворчасці банкнот, каштоўных папер, банкахавыя абсталеванні ў Вялікабрытаніі.

На прэзентацыі прысутнічалі і дызайнеры, якія «малывалі» новыя грошы. Па іх словах, на распрацоўку канцэпцыі будучых грошай пайшло прыкладна два-тры гады.

«Тэма помнікаў архітэктуры была выбрана невыпадкова, яна адрозніваецца вялікай ступенню апалітычнасці. Больш за тое, з яе дапамогай магчыма часткова пазнаёміцца з гісторыяй і культурай нашай дзяржавы», — расказвае галоўны спецыяліст галоўнага ўпраўлення наўяўнага грашовага абароту Нацбанка Святлана НЯКРАСАВА.

На новых банкнотах зменены спецыяльныя пазнакі для людзей з аслабленым зрокам. На старых купюрах былі кропкі і рысачкі. Вырашана, што розныя геаметрычныя фігуры лепш успрымаюцца і запамінаюцца, таму на кожнай банкнотце ў левым верхнім куце размешчаны пазнакі для людзей, якія дрэнна бачаць. Акрамя таго, новыя купюры аддрукаваны па спецыяльнай тэхналогіі

Погляд

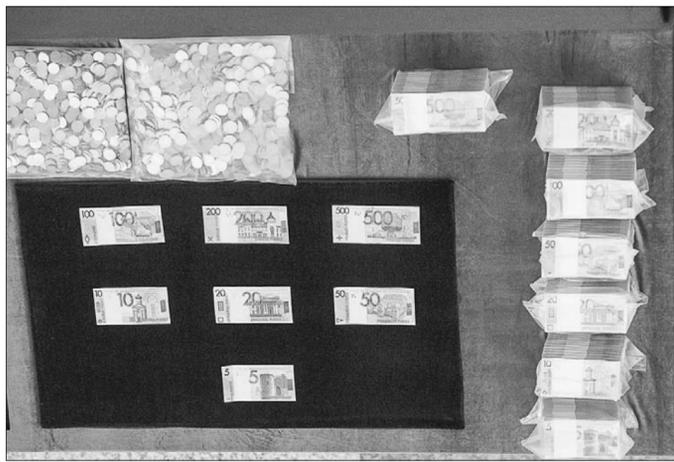
НАСТУПСТВЫ КАТАСТРОФЫ

Каму выгадна крушэнне А321?

Крушэнне расійскага пасажырскага самалёта над Егіптам 31 кастрычніка пацягнула за сабой цэлую серыю наступстваў, частка якіх ужо відавочная, а частка стане больш зразумелай пазней. Усё гучней гучаць заявы аб вялікай верагоднасці катастрофы ў выніку прадуманага тэркта.

З заявамі на гэты конт ужо выступілі ў Вялікабрытаніі прэм'ер-міністр Дэвід Кэмеран і кіраўнік МЗС Філіп Хаманд, Прэзідэнт ШША Барак Абама і міністр абароны Ізраіля Мошэ Яялон. Дзеянні Расіі, па сутнасці, пацвярджаюць яе згод з гэтай кваліфікацыяй таго, што адбылося: 6 лістапада расійскія ўлады спынілі палёт у Егіпет і пачалі эвакуацыю трых грамадзян Расіі, якія раней прыбылі туды на адпачынак.

Узнікае ўражанне, што найбольш дакладнымі звесткамі наконт тэрарыстычнай версіі катастрофы расійскага самалёта валодае Вялікабрытанія. Гэта нядзіўна, улічваючы, што Егіпет — былая брытанская калонія, а Вялікабрытанія вядома прапрацаванай палітыкай наладжвання трывалых кантактаў у межах страчанай імперыі. Вялікая колькасць высокастатусных егіпцянаў атрымалі ў маладоцкі вышэйшую адукацыю ў Вялікабрытаніі за кошт сродкаў брытанскага ўрада, што дазваляе Лондану лёгка мець інфармацыю пра стан спраў у краіне і асабліва часта здарэнняў, нахкашт таго, што адбылося 31 кастрычніка. Не будзем таксама забывацца і пра тое, што брытанскае МВ з'яўляецца адной з найбольш вядомых і прафесійнальных спецслужбаў у свеце, а апошнія гады спецыялізавалася на арабскім рэгіёне ў рамках барацьбы з ісламскім тэрарызмам. У сувязі з гэтым інфармацыю, атрыманую ад брытанцаў, можна лічыць дастаткова надзейнай, што прымушае разглядаць версію

і добра адчуваюцца тактыльна. Нарэшце, вялікія лічбы наміналаў выкананы на кантрасце з асноўным фонам.

ПАДРАБЛЯЦЬ ЛЕПШ НЕ СПРАБАВАЦЬ

Новыя грашовыя банкноты і манеты, якія ўступаць у Беларусь ў абарачэнне з 1 ліпеня 2016 года, маюць сур'ёзны набор ахоўных прыкмет. Галоўны спецыяліст галоўнага ўпраўлення наўяўнага грашовага абароту Нацбанка Марына ДЗЭМІНА паведамляе, што «купюры — гэта не проста прыгожая карцічка, а найперш за ўсё банкаўскі білет, які мае пэўны набор ахоўных прыкмет». Папершае, банкноты друкуюцца на спецыяльнай паперы, па-другое, гэта паліграфічнае выкананне, якое прадугледжвае выкарыстанне спецыяльных фарбаў і графічных элементаў. «Менавіта такі комплекс складніку дазваляе казаць аб ступені абароненасці банкнот», — адзначыла спецыяліст.

Для нашых чытачоў і гледачоў Марына Дзэміна расказала пра асноўныя ахоўныя прыкметы сярод тых, якія можна вызначыць без спецыяльных прыбораў. Першай тут будзе наяўнасць вадзянога знака. Найчасцей за ўсё ён адпавядае сюжэту купюры. Таксама на ўсіх банкнотах ёсць ахоўная металізаваная нітка. «Калі мы паглядзім на прасвет — гэта будзе суцэльнай цёмнай паласа. Акрамя таго, мы можам выявіць сумяшчальныя малюнак на незадрукаваным полі. Прысутнічае і фокус мезазаікі, калі частку фрагментаў відаць на адным, а другая частка — на адваротным баку. Пры праглядзе на прасвет такая «мазаіка» сумяшчаецца ў адзінае цэлае і адпавядае наміналу банкнот», — тлумачыць спецыяліст. Пры гэтым звяртаецца ўвага, што сумішчэнне вельмі дакладнае. «У падробках найперш узнікаюць гэтыя праблемы: не супадаюць фасадны і адваротны бакі», — кажа спецыяліст.

Як паведаміла Марына Дзэміна, манеты таксама абаронены. «У першую чаргу трэба ўлічваць сплаў металу, з якіх яны зроблены, розны дыяметр, выкананне гурта манеты з насечкамі пэўнага памеру, а таксама

дробныя дэталі, якія складана падрабіць у саматужных умовах», — падкрэсліла спецыяліст. Паводле слоў прадстаўніка Нацбанка, для касіраў і банкаўскіх работнікаў ёсць дадатковыя ахоўныя прыкметы, якія можна праверыць з дапамогай спецыяльных прыбораў.

НЕ СЛУХАЦЬ МАХЛЯРОЎ

Намеснік старшыні праўлення Нацбанка Дзмітрый ЛАПКО заявіў, што новыя грашовыя знакі ў наўяўным абароце ўводзіцца толькі з 1 ліпеня 2016 года, а да гэтага часу ніякі абмен праводзіцца не будзе. Калі нехта прапануе вам ажыццявіць прамы абмен да гэтага часу, не трапляйцеся на вуду махляроў.

Марына Дзэміна на гэты конт паведаміла, што згодна з пастановай праўлення Нацбанка выраб выявы банкнот можа выконвацца на матэрыяльных і нематэрыяльных носьбітах. Але пры гэтым ёсць пэўныя ўмовы: пры аднабаковай выяве носьбіта памер копіі павінен складаць менш за 75% або больш за 125% ад рэальнага памеру банкнот. Пры двухбаковай выкананні — менш за 50% або больш за 200% ад арыгінала.

«Акрамя таго, выкананне выявы манет можа рабіцца на любых матэрыяльных і нематэрыяльных носьбітах за выключэннем сплаваў металаў, з пластыку, калі ласка, можаце рабіць, пачаў капіраваць манету з металу — нажывеш непрыемнасці», — сказала Марына Дзэміна.

БРЫКЕЦКІ «ВАГОЙ» У 5 МЛН РУБЛЁЎ

У журналістаў узніклі пытанні аб тым, ці не сапсаваліся нашыя новыя грошы, якія былі надрукаваны яшчэ ў 2009 годзе. Адназначна не, лічаць спецыялісты. «Увогуле, новыя грошы захоўваюць прасцей, чым тыя, якія ўжо былі ў абароце», — паведаміў дырэктар Цэнтральнага сховішча Нацыянальнага банка Беларусі Валерый ФІЛІПАЎ.

«Больш праблем з грашмамі, якія ўжо былі ў абароце, таму што яны больш паддаюцца забруджванню, але можаце не сумнявацца, нават гэтыя грошы захоўваюцца ў нас у найлепшых умовах», — адзначыў Валерый Філіпаў. Ён таксама расказаў, што ў сховішчы Нацбанка падтрымліваецца тэмпература ад 22 да 25 градусаў цяпла. «Тут важная не толькі тэмпература, але і вільготнасць, мы ствараем аптымальны клімат», — дадаў дырэктар Цэнтральнага сховішча. Сёння ў ім не толькі захоўваюць грошы, але і знішчаюць іх. Пасля дробнейшай «нарэзкі» старых купюр атрымліваюцца невялікія папяровыя брыкецкі, запаяны ў пластык. Звычайна ў такім брыкецкі «прысутнічае» каля 5 млн рублёў.

Сяргей КУРКАЧ. kurkach@zviazda.by

Тры пытанні да ўлады

МЛЕБ, І ПЕСНЯ

13 лістапада на Дзятлаўшчыне адбудзецца абласны фестываль-кірмаш працаўнікоў вёскі «Дажынкi-2015». З гэтай нагоды — пытанні карэспанданта «Звязды» да старшыні Дзятлаўскага райвыканкама Івана КРАХМАЛЬчыКА.

— Іван Іосіфавіч, як ацэньваеце сёлета працу работнікаў аграпрамысловага комплексу раёна?

— Нашы сельскія працаўнікі прапрацавалі нягледзячы на ​​паўнараваў унёсці сваю «жменю» ў раённы каравай. Валавы збор збожжавых і зернебабовых культур склаў амаль 70,5 тысячы тон (плюс 3321 тона да леташняга ўзроўню), сярэдняя ураджайнасць павялічылася на 3,6 цэнтнера за гектара — да 42,2 цэнтнера. А ў гаспадарках «Граніт-Агра», «Жукоўшчына» і «Русь-Агра» дасягнулі ураджайнасці адпаведна 50,8, 54,4 і 54,6 цэнтнера за гектара.

Важна і тое, што за 10 месяцаў павялічыўся аб'ём прадукцыі гадоўлі буйной рагатай жывёлы, які склаў 104,1%, да ўзроўню 2014 года, свінні — 105,8%. Працягваем мадэрнізацыю малочнай галіны. У прыватнасці, завяршылі рэканструкцыю будынка для ўтрымання маладняку на малочнаватарнай ферме ў СВК «Граніт-Агра». Неўзабаве гэтыя работы закончыць і на ферме сельгаскааператыва «Жукоўшчына». Акрамя таго, сёлета мы папоўнілі парк сельгасгааспадарчай тэхнікі чатырма трактарамі маркі «МТЗ».

— Як падрыхтаваліся на Дзятлаўшчыне да абласных «Дажынак»?

— Ацэнку зробілі ў першую чаргу на наведанне парадку — прычыны не толькі ў райцэнтры, але і ў іншых населеных пунктах раёна. Увогуле пабудавалі і рэканструавалі 15 аб'ектаў. Асноўныя работы правялі на плошчы 17 Верасня ў цэнтры горада, дзе разгорнуцца асноўныя святочныя імпрэзы. Новы, куды больш прывабны, выгляд там набылі апэтка, гасцініца, крама «Міраж», Дом быту. Адкрыўся ўніверсам «Родны кут». Дзякуючы капітальнаму рамонт з мадэрнізацыі будынка папрыгажэў, стаў больш камфортным Цэнтр культуры і народнай творчасці. Шмат зробілі па добраўпарадкаванні і рэканструкцыі вуліц Міцкевіча і Фрунзэ, будаўніцтва новага корпусу райвыканкама, цэпловай мадэрнізацыі і рамоне дахаў трох шматпавяржковых дамоў. Мадэрнізавалі харчобок гімназіі №1, выканалі рамонтныя работы ў цэнтральнай раённай балніцы.

Важнымі падзеямі для раёна сёлета сталі адкрыццё санаторыя «Альфа Радон» і супермаркета адной з гандлёвых сетак.

Адначасу, каб свечасовай падрыхтоўцы да абласнога свята хлебаробчы лапчаліся многія мясцовыя жыхары, якія актыўна ўдзельнічалі ў суботніках, у добраўпарадкаванні многіх аб'ектаў. Дарэчы, сталіцу абласных «Дажынак» на Гродзеншчыне ўжо традыцыйна ўпрыгожваюць кветкавымі кампазіцыямі работнікі жылёва-камунальнай гаспадаркі ў рамках конкурсу прафесійнага майстэрства. Сёлета спецыялісты ў сферы зялёнага будаўніцтва з усіх раённых падпрэміяў ЖКФ вобласці наладзілі сваё творчае сабраўніцтва ў Дзятлаве, пакінушы гораду шмат выдатных кветкавых «фішак».

— Якімі імпрэзамі будзеце вітаць гасцей свята?

— Нааладзім выставачна-гандлёвую экспазіцыю «Дзятлаўская гасціня», выставы прамысловых прадпрыемстваў раёна і сельскагаспадарчых падворкаў Гродзеншчыны, адкрыем дзіцячы гарадок у паркавай зоне райцэнтру.

На стадыёне «Колас» пастаборнічаюць сельскія жыхары вобласці, а на плошчы 17 Верасня адбудзецца канцэрт народных калектываў «Спявай, чароўная зямля». Свята ўпрыгожыць аэрашоу Гродзенскага аэракулё, пасля чаго святочнае калона пад гукі духавога аркестра накіруецца па вуліцы Савецкай да Цэнтра культуры і народнай творчасці. Там узнагародзяць прэміямі пераможцаў абласнога сабраўніцтва па ўборцы ўраджаю, для іх падрыхтавалі цікавую канцэртную праграму.

Увечары для мясцовых жыхароў і гасцей выступяць гурт «Беларускі гасцінец», пераможцы маладзёжнага конкурсу «Новыя імёны», эстраднае выкананне Гродзеншчыны. Пасля святачнага феерверку свята працянецца маладзёжнай праграмай з удзелам артыстаў раёна.

Будзем шчыра рады бачыць гасцей на Дзятлаўшчыне!

Барыс ПРАКОПЧЫК. prakopchik@zviazda.by

ІЗВЕЩЕНИЕ о проведении 23 ноября 2015 года повторных торгов с условиями по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Электромодуль»

Table with 4 columns: Наименование, характеристики и местонахождение продаваемого имущества, Начальная цена без НДС, бел. руб., and Размер задатка, бел. руб. Row 1: Здание канализационной насосной станции...

Продавец имущества: ОАО «Электромодуль», ул. Великий Гостинец, 143, 22319, г. Молодечно.

Организатор торгов: УП «Минский городской центр недвижимости», ул. К. Маркса, 39, к. 10, 220030, г. Минск.

Условие торгов: победитель торгов (покупатель) теменце 3 рабочих дней со дня проведения торгов оплачивает вознаграждение за организацию и проведение торгов, включающее затраты на организацию и проведение результативного аукциона, в размере 3 процентов от цены продажи предметов торгов.

Торги проводятся в соответствии со ст.ст. 417, 418 Гражданского кодекса Республики Беларусь и порядком проведения аукциона по продаже имущества, принадлежащего ОАО «Электромодуль», утвержденным организатором торгов.

К участию в торгах допускаются юридические и физические лица, вносящие задаток и заключившие соглашение с организатором торгов о правах и обязанностях сторон в процессе подготовки и проведения аукциона по соответствующему предмету торгов, а также представившие организатору торгов следующие документы:

- заявление на участие в аукционе (по форме, установленной организатором торгов); заявление об ознакомлении с документами, продаваемым имуществом, порядком проведения аукциона (по форме, установленной организатором торгов); копию свидетельства о регистрации (для юридических лиц) и индивидуальных предпринимателя; копию устава (для юридических лиц); копию платежного документа о внесении задатка (задатков); документы, подтверждающие полномочия представителя юридического (физического) лица, а также, при необходимости, иные документы в соответствии с порядком проведения аукциона.

Задаток (задатки) перечисляется на расчетный счет УП «Минский городской центр недвижимости» № 3012104971019 в региональной дирекции №700 ОАО «БПС-Сбербанк», г. Минск, код 153001369, УНП 190398583 в срок, установленный для приема документов на участие в аукционе.

Торги проходят в форме открытого аукциона с условиями на повышение начальной цены. Торги проводит аукционист, определенный организатором торгов. В процессе торгов начальная цена повышается аукционистом до тех пор, пока только один участник согласится приобрести предмет торгов. Данный участник объявляется победителем торгов, а наивысшая цена (цена продажи) фиксируется в протоколе о результатах торгов и не включает НДС. В ходе торгов участники могут предлагать свою цену за продаваемое имущество в соответствии с порядком проведения аукциона.

В случае, если торги признаны не состоявшимися в силу того, что заявление на участие в них подано только одним участником или для участия в них явился только один участник, предмет торгов продается этому участнику (покупателю) при его согласии по начальной цене, увеличенной на пять процентов.

Оплата стоимости приобретенного имущества с учетом НДС осуществляется победителем торгов (покупателем) в порядке, предусмотренном в договоре купли-продажи.

Договор купли-продажи между продавцом и победителем торгов (покупателем) заключается в течение 5 рабочих дней со дня проведения торгов.

Торги проводятся 23 ноября 2015 года в 15.00 по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, зал аукциониста. Прием документов, а также консультации по вопросам участия в торгах осуществляются с 12.11.2015 по 18.11.2015 включительно в рабочие дни с 09.00 до 13.00 и с 14.00 до 17.00 (по пятницам – до 16.45) по адресу: г. Минск, ул. К. Маркса, 39, каб. 6.

Телефоны для справок: (017)327-48-36 (УП «Минский городской центр недвижимости») (0176)74-72-04 (ОАО «Электромодуль»).

Общество с ограниченной ответственностью «Мелос стайл», УНП 19125308, объявляет о реорганизации в форме преобразования Частное предприятие «Мелос стайл». Претензии кредиторов принимаются в течение 1 (одного) месяца по следующему адресу: 220043, г. Минск, пр-т Независимости, 95, корп. 7, комн. 15, Республика Беларусь.

«ТУТ ДОБРА І БЕЗ МОРА»

Дэпутат парламента — пра адзін з самых самабытных раёнаў краіны

Сталіншчына — у многім унікальны рэгіён: самабытны, аддалены ад сталіцы куточак Палесся, адкуль людзі не спяваюцца пераязджаць у горад. І правільна робяць! Мой сённяшні суразмоўца — дэпутат Палаты прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу ад Сталінскага выбарчага акругі №16 Аляксандр ЯРАШЭВІЧ, намеснік старшыні Пастаяннай камісіі па жыллёвай палітыцы і будаўніцтве, упэўнены: у сучаснай вёсцы можна ўладкавацца па-гарадскому і пры гэтым мець пэўныя бонусы — напрыклад, уласны падворак.

і ёсць папера. Яна сухая, і сухі атрымліваецца адказ. Іншая справа, калі пагаварыць з чалавекам адзін на адзін, палумачыць сітуацыю... Тыя пытанні, што адразу вырашаць не атрымліваецца, «забіраю» з сабой у Мінск.

Расказваючы пра сваю акругу, дэпутат не без гонару згадвае: такой колькасці кветнікаў, як у Сталіне, няма, мабыць, ні ў адным райцэнтры. Ды і вёскі, пасёлкі раёна стараюцца ў гэтым не адставіць.

— У нас сур'ёзным пытаннем у свой час было добраўпарадкаванне мікрараёна Ярашэвіч. — Тут пражывае звыш 75 тысяч чалавек, з іх больш за 50 тысяч — вясковыя жыхары.

Такія вёскі, як Альшаны і Рубель, вядомыя далёка за межамі раёна — прадпрыемствам сваіх жыхароў, іх любоўю да малой радзімы.

Самы вялікі сельскі раён

— Сталінскі раён — самы вялікі сельскі раён у краіне, — расказвае Аляксандр Ярашэвіч. — Тут пражывае звыш 75 тысяч чалавек, з іх больш за 50 тысяч — вясковыя жыхары.

Такія вёскі, як Альшаны і Рубель, вядомыя далёка за межамі раёна — прадпрыемствам сваіх жыхароў, іх любоўю да малой радзімы.

Частка раёна ў нас займаецца клубніцамі, частка — грыбамі і журавінамі, частка морквай і буракамі... Пачынаючы з сакавіка тут ніхто не спіць.

— Наш раён, у адрозненне ад іншых раёнаў краіны, валодае значным чалавечым рэсурсам, — адзначае суразмоўца. — У нас высокая нараджальнасць, прынамсі ў тых жа Альшанах. Дарэчы, там працуюць дзве вялікія школы. Што да раёна ў цэлым, то сёлета тут адкрыліся два новыя дзіцячыя сады.

— Сталінцы вельмі працілююць. Улічваючы, што ў нас сельскі раён, прамысловасць тут няма. Таму ў асноўным людзі займаюцца сельскай гаспадаркай. У кожнага ёсць дапаможная гаспадарка, дзе вырошчваюць яду, капусту. Частка раёна ў нас займаецца клубніцамі, частка — грыбамі і журавінамі, частка морквай і буракамі... Пачынаючы з сакавіка тут ніхто не спіць.

Што цікава, у многіх сталінцаў ёсць уласныя грузавыя машыны, на якіх яны самастойна воззяць прадаваць сваю прадукцыю.

Каб адказ не быў «сухім»

— Сталінскі раён дастаткова вялікі: ёсць вёскі, што знаходзяцца за 70 кіламетраў ад райцэнтры, — расказвае Аляксандр Ярашэвіч. — Калі ж праехаць ад мяжы з Пінскім раёнам да праціглымай мяжы, то адлегласць перавысіць 100 кіламетраў! Вскоўцу бывае не так проста дабрацца да горада, калі, напрыклад, яму трэба задаць нейкае пытанне дэпутату. Па гэтай прычыне я арганізоўваю прыём грамадзян непасрэдна ў вёсках. За час сваёй працы правёў 25 такіх выязных прыёмаў.

У асноўным якія пытанні хвалююць людзей? У першую чаргу — вода і газ, забеспячэнне, будаўніцтва і добраўпарадкаванне дарог. Апошняе, дарэчы, мае для нас асаблівае значэнне. Раён вялікі, таму і дарог у нас шмат. Калі ўзяць асобна, напрыклад, вёску Альшаны — там 100 кіламетраў вуліц.

Праца дэпутата Аляксандра Ярашэвіча ў акрузе строіцца на ўзаемадзеянні з выканкамам.

— Кожны чалавек прыходзіць са сваім — мы так створаны. Спачатку, калі мяне толькі выбралі дэпутатам, было шмат зваротаў на кант чэкаў «Жыллё» — людзі ў свой час не зрабілі перапрацоўкі і страцілі чэкі... Калі я прымаю ў раёне, то, як правіла, прыкладна 70% пытанняў вырашаюцца амаль адразу — падказваю, куды звярнуцца, сам, калі што, звяртаюся. Але папера — яна

ХУТКАЯ ДАПАМОГА

У ДОМ ЗАВІТАЛА СПАГАДА

Сацыяльны работнік ІВАН МІЛЕВІЧ і яго падпечыца ЧАСЛАВА ЗІНКЕВІЧ.

Былы тэхнік-забеспячэнец Іван Мілевіч — адзін з тых людзей, якія выбралі нялёгка, але высакародную справу — дапамагаць іншым. Раней жыхар Браслаўшчыны клапаціўся пра запчасткі для машын, трактароў і камбайнаў, каб тэхніка спраўна выходзіла ў поле, а цяпер ён адказны за людзей, якім так неабходны клопат і цеплыня. Іван Мілевіч вострым гатоў працуе ў Браслаўскім раённым тэрытарыяльным цэнтры сацыяльнага абслугоўвання насельніцтва.

Сёння Мілевіч ажыццяўляе апеку над пяціцю пенсіянерамі, з якімі яго звязвае доўгае знаёмства. Некалі Іван працаваў са сваімі цяперашнімі падпечыцамі ў адным сельскагаспадарчым калектыве, разам выконвалі планы па нарыхтоўцы хлеба, здачы дзяржаве малака і мяса, разам адзначалі святы. Не думаў, што пройдзе час — і будзе дапамагаць былым механізатарам, жывёлаводам і паляводам, спяшацца ў іншыя вёскі і дамы, каб рабіць жыццё людзей больш радасным.

З Братняй Гары, дзе жыве сацработнік, да тых вёсак, дзе чакаюць яго падпечыцы, некалькі кіламетраў. Напрыклад, да хутара Герчаны, дзе пражывае 85-гадовай ўдара Часлава Зінкевіч, — востем, а да вёскі Субацін, дзе жыве сям'я 80-гадовай Стэфані і Генадзі Пульшай, — сем кіламетраў. І толькі да Велікянцаў — вёска суседня Юрыя і Рагіны Пятровіч — тры кіламетры. Усе населеныя пункты знаходзяцца ў розных баках ад Братняй Гары. На веласпедзе, і тым больш пехатою, у такую дарогу не выправішся. Каб хутчэй прытуліць да сваіх абавязкаў, Іван заво-

раўна расказвае пра сваё рупліўца: «Не толькі я — многія людзі дзякуюць Івану Антонавічу, любяць яго за добрасумленнасць, за тое, што ён умее уважліва слухаць і шчыра, па-роднаму сусіцца».

Спраўляцца са сваімі службовымі абавязкамі Івану няцяжка. Спачатку глядзіць, каб у наяўнасці былі прадукты і вада, каб была напалена печка (асабліва ў халодны сезон), каб у запасе меліся неабходныя лекі. Мые посуд, наводзіць парад на кухні, падмагвае і мые падлогу, прыносіць сухія дрывы і торф. Акрамя таго, у абавязкі сацработніка ўваходзяць і іншыя заданні, напрыклад, разлічвацца за электрычнасць і паслугі сувязі, сачыць, каб своечасова быў прывезены газ, выклікаць «хуткую», калі гэта неабходна, заказываць спецыялістаў бытавых паслуг. У любы момант падпечыцы могуць пазваніць сваёму памочніку, папрасіць прыхаць.

...Наядуна я пазваніў бабе Чаславе ў Герчаны і даведаўся ад яе, што сацработніку з Братняй Гары споўнілася 60 гадоў. Былая палыводка і жывёлаводка расказала, што да гэтай даты Іван Антонавіч падшоў з добрымі жыццёвымі набыткамі: лёс даў яму дзурную працавітую сям'ю, у яго двое дзяцей і трое ўнукаў. Ад землякоў і аднавяскоўцаў яму за гэта — павага і гонар.

Анатоль КЛЯШЧУК.
Фота аўтара.

ЯКАСЦЬ ЖЫЦЦЯ НЕ ЧАКАЙ. ЗРАБІ САМ!

Як падтрымаць грамадскую ініцыятыву, раіліся на семінары-практыкуме ў Баранавічах

Ганна ШЫРОКАВА

Як выконваюцца дзяржаўныя сацыяльныя стандарты ў галіне жыллёва-камунальнай сферы? Ці варта прыцягваць насельніцтва да вырашэння пытанняў камфортнасці пражывання? Адказы на пытанні шукалі ўдзельнікі выязнога семінара-практыкума, які адбыўся ў Баранавічах па ініцыятыве Савета па ўзаемадзеянні органаў мясцовага самакіравання.

За два дні запрашаныя на семінар змаглі азнаёміцца з шэрагам гарадскіх аб'ектаў, што маюць дачыненне да тэмы форуму. Так, у маладзёжным парку «Натхнёныя Перамогай» гасцям расказалі, як гараджане і моладзь удзельнічаюць у рэалізацыі творчых ідэй па стварэнні зон адпачынку, а таксама ў актыўным добраўпарадкаванні гарадскіх тэрыторый. Аб выкананні стандартаў гаварылі ў аўтобусным парку, на прадпрыемстве «Водаканал», і іншых аб'ектах гарадской гаспадаркі.

Пленарнае пасяджэнне семінара адкрыла старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні, намеснік старшыні Савета па ўзаемадзеянні органаў

мясцовага самакіравання Святлана ГЕРАСІМОВІЧ, якая звярнула ўвагу на неабходнасць і абавязковасць выканання дзяржаўных сацыяльных стандартаў арганізацыямі ўсіх формаў уласнасці. (Дарэчы, службы і прадпрыемствы ЖКГ г. Баранавічы не толькі забяспечылі выкананне гэтых стандартаў, а нават і перавысілі многія нарматывы.) Удзельнікі семінара абмяняліся вопытам вырашэння падобных пытанняў у сваіх гарадах.

Старшыня Баранавіцкага гарадскога Савета дэпутатаў Аляксандр СЕЛІФОНТАЎ расказаў, як да вырашэння пытанняў камфортнасці пражывання прыцягваюцца насельніцтва.

— Баранавічы — малады горад, які хутка развіваецца і мае ўстойлівую дынаміку росту колькасці насельніцтва. У такім горадзе годныя і камфортныя ўмовы пражывання маюць асаблівае значэнне. Дзейнасць нашых дэпутатаў накіравана менавіта на кантроль за выкананнем сацыяльных стандартаў і павышэннем іх якасці. Тут створана шматгаліновая сістэма работы з насельніцтвам. Дэпутаты прымаюць актыўны ўдзел у штогадовым студзеньскім справаздачах перад жыхарамі ў жыллёва-эксплуатацыйных службах, у штомесячных выступленнях інфармацыйна-прапагандыскіх груп гарвыканкома, ажыццяўляюць прыёмы грамадзян у ЖЭСах і працоўных калектывах.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

АЦЭНКУ ДАЕ ПАКУПНІК

Камітэт дзяржаўнага кантролю Гродзенскай вобласці прааналізаваў, як выконваецца даручэнне кіраўніка дзяржавы аб супрацоўніцтве аптových прадпрыемстваў гандлю з індывідуальнымі прадпрыемствамі і іншымі суб'ектамі малага і сярэдняга бізнесу на іх забеспячэнні таварамі айчыннымі і імпартнымі вытворчасці.

На 1 кастрычніка сёлета года абласныя аптывы прадпрыемствы заключылі 2154 дагаворы з ІП і прыватнымі фірмамі, якім адгрузілі тавараў на суму 97 722,9 мільёна рублёў. У асноўным гэта айчынная прадукцыя, імпорт складае 6% ад агульнага аб'ёму адгрузкі. Разам з тым аб'ёмы таваразвароту па шэрагу пазіцый скарачаюцца. Ды і самі індывідуальныя прадпрыемствы не працягваюць належнай зацікаўленасці па наладжанні партнёрскіх кантактаў з абласнымі аптывымі базами. Адзін са стрымальных фактараў — высокія цэны на айчыныя абутак і іншыя тавары лёгкай прамысловасці, што не дазваляе індывідуальным прадпрыемствам і прыватным прадпрыемствам выйсці на рэнтабельную дзейнасць. Асартымент тавараў, што прапануюцца, не заўсёды задавальняе пакупнікоў па мадэльным радзе, матэрыялах, камфортнасці і эручнасці, іншых спажывецкіх якасцях.

Барыс ПРАКОПЧЫК.
prakopchik@vziasda.by

ВЫРАШАЮЦЬ НЕ ТОЛЬКІ ГРОШЫ

Да гісторыка-культурных аб'ектаў ставяцца па-рознаму

Барыс ПРАКОПЧЫК

Па колькасці гісторычных помнікаў Гродзеншчына — самы багаты рэгіён у краіне. Амаль паўтары тысячы аб'ектаў уключаны ў Дзяржаўны спіс гісторыка-культурных каштоўнасцяў Беларусі. Гэта сапраўднае багацце, якім трэба даражыць і, так бы мовіць, ператварыць у грошы, прыцягваючы ў вобласць турыстаў. Летась у Прынамонні іх пабывала каля 325 тысяч, у тым ліку 67 тысяч гасцей з замежжа. Быццам і няма, але турыстычны паток можа быць значна большым.

Якім жа вопытам варта скарыстацца і на якіх праблемах засяродзіць увагу? Гэтыя пытанні абмеркавалі на сесіі Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў.

Метад народнай будоўлі

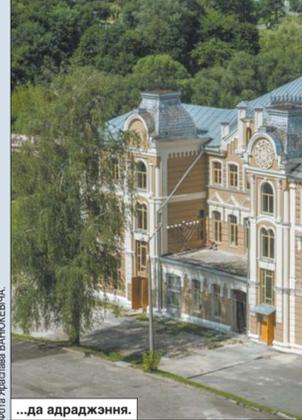
Дзякуючы вялікім бюджэтным сродкам Нясвіжскай і Мірскай замкі адноўлены і сёння паспяхова выкарыстоўваюць свой турыстычны патэнцыял. Там ужо пабывалі дзясяткі тысяч чужаўнікаў з Беларусі і замежжа, і гэта ўжо сапраўды «брондавія» для нашай краіны аб'екты, якія зарабляюць на прыёме і абслугоўванні турыстаў. А зусім нядаўна, да Дня беларускага пісьменства, па сутнасці, далі другое жыццё палацу князю Друцкіх-Любецкіх у Шчучыне. Цяпер гэта палац творчасці дзяцей і моладзі, а таксама даволі перспектывны турыстычны аб'ект.

Але разам з тым няма і іншых гісторыка-культурных слаўтасцаў, чый неспрыяны выгляд — як маўляў папрок людзям. Быццам, і можна знайсці адгаворку: маўляў, не удаецца ўсё зрабіць за кошт дзяржаўнай казны. І гэта праўда. Але ж не толькі бюджэтнымі сродкамі можна

адраджаць аб'екты нашай спадчыны. У гэтым дэпутаты абласнога Савета маглі пераканацца, пабыўшы ў Гродзенскай вялікай харальнай сінагозе, гісторыя якой бярэ пачатак у XVI стагоддзі.

— Будынак сінагогі сёння аднаўляецца, так бы мовіць, метадам народнай будоўлі, — паведаміў старшыня савета іўдзейскай рэлігійнай абшчыны г. Гродна Барыс КВЯТКОЎСКИ.

Найбольш дабрачынных сродкаў у гэтую справу накіроўвае фірма «ЗОВ», сярод іншых інвестараў — «Гродна-Азот», «Малочны свет», мясакамбінат, «Гроднажылбуд», «Гроднапрамбуд» і іншыя прадпрыемствы. Работы наперадзе яшчэ шмат, але ўжо практычна цалкам аднавілі два

Гродзенская вялікая харальная сінагога: ад запусцення...

фасады будынка і частку фасада з боку рова, адрамантавалі два памышаныя на першым паверсе. Сінагога зараз з'яўляецца не толькі дэзінай рэлігійнай, але і музейнай установай — створаны музей гісторыі яўрэяў Гродзеншчыны. Настаўнікі прыводзяць сюды дзяцей на ўрокі талерантнасці, з гісторыяй яўрэйскага народа знаёмяць студэнтаў і ўсіх

Гродзенская вялікая харальная сінагога: ад запусцення...

зацікаўленых. Праходзяць канцэрты, выставы.

— Нам прыемна, што прадстаўнікі іншых канфесій знаёмяцца з нашай мінуўшчынай, а некаторыя пераймаюць вопыт аднаўлення гісторычнага будынка. Напрыклад, часты госць — Уладзімір Татарнікаў, пастар лютэранскай кірхі ў Гродне, якая зараз таксама аднаўляецца, — кажа Барыс Квяткоў-

скі. — Дарэчы, сінагога за сваю гісторыю неаднойчы цягнула ад пажараў, і апошні здарыўся зусім нядаўна. Але знайшліся добраахвотнікі, прыйшлі і сталі дапамагаць. І моладзь з БРСМ, і студэнты, і прадпрыемствы... Слядоў па жару ўжо няма.

Ігар ЖУК, старшыня Гродзенскага абласнога Савета дэпутатаў:

— Тое, як выглядаў гэты гісторычны аб'ект яшчэ гадоў пяць таму, і што бачыў цяпер — неба і зямля. Паступова, месяц за месяцам, год за годам робіцца канкрэтныя справы. І ўжо ёсць вынік — гэтае месца стала даволі папулярным сярод турыстаў, якія прыежджаюць з розных рэгіёнаў Беларусі і замежжа. Вось яскрава прыклад, які ініцыятыва грамадскага аб'яднання ажыццяўляецца ў партнёрстве з прыватным бізнесам і дзяржаўнымі структурамі. Дарэчы, музей у будынку сінагогі цяпер з'яўляецца філіялам Гродзенскага дзяржаўнага музея гісторыі рэлігіі. Гэта зрабілі, каб прафесійна падтрымаць стварэння экспазіцыі.

(Заканчэнне на 2-й стар. «МС».)

Не ўсім жа ехаць у сталіцу

У Сталінскім раёне шмат моладзі, маладых сем'яў. — У нас няма пагалоўнага адтоку моладзі, — канстатуе суразмоўца. — Не магу сказаць, што наша моладзь цалкам закрытая і не хоча адсюль выязджаць. Яны некуды едуць, атрымліваюць адукацыю. Некаторыя застаюцца там, але вельмі многія вяртаюцца на радзіму. Не ўсім жа жыць у сталіцы. У нас такі ўклад. Сёння ў вёсцы — калі ствараюцца добрыя бытавыя ўмовы, падведзены вада, газ — жыць добра. Чым тады можна адрозніць вясковы дом ад гарадскога кватэры? Ён адрозніваецца толькі ў лепшы бок: вышэй — і тут табе свой участак, дзе можна разбіць агарод або сад.

Як турысты ў Крым не трапілі

Праз Сталінскі раён працякаюць рэкі Прыпяць, Гарынь, Стыр, Свісла, Лына, Моства. Тут знаходзіцца самы вялікі балотны масіў не толькі ў краіне, але і ва ўсёй Еўропе — Альманскія балоты з'яўляюцца адной з візітных карткаў рэгіёна. На пытанне, як у раёне развіваецца экалагічны турызм, дэпутат заўважае, што ўсё ідзе паступова.

— Нашы заказнікі — «Альманскія балоты», «Сярэдняя Прыпяць» — прапануюць рыбалку, паліванне. Сфера турызму ў нас развіваецца, цяпер гэтым надаецца шмат увагі: будуецца паліўнічныя дамкі, базы адпачынку. У нас ёсць фізкультурна-спартыўны клуб, ён займаецца арганізацыяй рознага кшталту турыстычных паходаў, у тым ліку і на Альманскія балоты. Едзе туды шмат людзей. Некалі гадоў таму, памятаю, людзі з Расіі ехалі праз наш раён адпачываць у Крым, але было добрае надвор'е, расіянам спадабаліся нашы цэны — у выніку да мора яны так і не даехалі.

Надзея ЮШКЕВІЧ.
yushkevich@vziasda.by

НЕРУХОМАСЦЬ У РУХУ

КУПІЛІ І... БЫЛЫ КАРОЎНІК

Нядаўна ў Віцебскай вобласці (Аршанскі раён) на аўкцыёне ўпершыню купілі жылы дом. А што яшчэ набываюць? Ці паўплываў эканамічны крызіс на актыўнасць пакупнікоў? На гэтыя і іншыя пытанні паспрабаваў знайсці адказы наш карэспандэнт. Разабрацца ў нюансах яму дапамаглі кіраўнікі фонду «Віцебскаблмаёмасць».

І ШКОЛУ МОЖНА НАБЫЦЬ

Фактычна для пражывання можна набыць любы аб'ект, які не эксплуатаецца.

— Жыллі было дазволена купляць на аўкцыёнах яшчэ 5 гадоў таму. У лістападзе 2010 года выйшла адпаведная пастанова Савета Міністраў Рэспублікі Беларусь (№1695). Той аднапавярховы дом у Аршанскім раёне знаходзіцца ў гарадскім пасёлку Копысь. Пабудаваны яшчэ да рэвалюцыі, а дакладна — у 1912-м. Не помнік архітэктуры. Раней дом з прыбудовай, двюма гаспадарчымі пабудовамі, склепам на двары і прыбярэжнай знаходзіўся на балансе мядустанова. Але раённай цэнтральнай паліклініцы не было, мякка кажучы, карысці ад гэтага. Жыллі выставілі на торгі. Будучы ўладальнік, па ўмовах аўкцыёну, атрымліваў права на арэнду на 20 гадоў зямлі плошчай больш за 0,24 гектара. Думаю, такая перспектыва і стала вышэйшай для таго, каго зацікавіў лот. Недалёка — Дняпро, пасёлак сучасны, з усімі выгодамі... Паколькі на пакупку прэтэндаваў адзін удзельнік, торгу не было. І па правлах аўкцыёну нерухомаасць была прададзена на пачатковай цене плюс 5%. На «выхадзе» атрымалася крыху больш за 23,5 мільёна рублёў, — расказвае намеснік начальніка ўпраўлення па распрадзжэнні дзяржаўнай уласнасці фонду «Віцебскаблмаёмасць» Ольга ЮШКОўСКАЯ.

У наш час можна, напрыклад, і школу пад жыллі набыць. Зразумела, узнікае пытанне: каму можа спатрэбіцца гэтая гіганцкая «кватэра»?

— Калі ў вашай сям'і дастаткова грошай, можаце набыць школу пад дом ці дачу. І жыць, напрыклад, на малюнічым беразе Браслаўскага возера. Праўда, сёння ў нас няма адпаведнай прапановы... Калі школа, клуб, летнік закрыліся, значыць яны не працавалі на эканоміку. Дык чаму не дапамагчы нерухомаасці «рухацца»?

Для інвестараў, запэўнілі мяне, у нашай краіне вельмі прывабныя ўмовы. У прыватнасці, калі будынак не знайшоў пакупніка, аўкцыённая цена зніжаецца на 20%. Потым — на 50% і 80%. А пасля гэтага яго можна купіць за 1 базавую велічыню. — Дазваляецца і арандаваць аб'ект: стаўкі арэнднай платы вельмі прывабныя, асабліва для вытворчай дзейнасці ў аграгарадках, вёсках. Зразумела, што вытворчасць або аказанне паслуг — гэта новыя працоўныя месцы. Больш за 230 тысяч квадратных метраў на Віцебшчыне не прапанавалі дзелавым людзям для гэтых мэт, — тлумачыць дырэктар фонду «Віцебскаблмаёмасць» Міхаіл ПАУЛЮЧКОў.

РУЙНУЕ, КАБ ЗАРАБЯЦЬ

Бывае, едзеш у камандзіроўку і праз вокны аўтобуса бачыш буйныя фермы, цялятнікі. З года ў год ставіцца яны без гаспадароў...

Аднак у верасні на аўкцыёне фондам прададзены будынак былога кароўніка ў Пляцкім раёне. Яго плошча — 888 квадратных метраў. Два удзельнікі змагаліся за права выкупіць кароўнік. У выніку цана вырасла ў чатыры разы і складала 875 мільёнаў рублёў. Новы гаспадар плануе арганізаваць на набывым аб'екце вытворчую базу... Цікавы вопыт ва Ушацкім раёне. Дзелавы чалавек у якасці аплаты за знос

Фота Аляксандра ПУКШАНСКІ.

забірае будаўнічы матэрыял. Выкарыстоўвае яго зноў, перапрацоўвае... І яму выгадна, і мясцоваму ўладзе, — распавядае намеснік дырэктара фонду «Віцебскаблмаёмасць» Віктар ЗАЙЦАў.

Але часам і пасля продажу аб'ект гадамі не выкарыстоўваецца.

— Напрыклад, замежны інвестар, які купіў нерухомаасць, памёр. Доўгі час ніякіх рамонтных работ не праводзілася, бізнес-праект аказаўся пад пагрозай зрыву. Прыйшоў паз пасольства выхадзіць на блізікі памерлага... Ці вось, напрыклад, мінская фірма, якая займаецца арганізацыяй італьянскага бізнесу, купіла будынак на трасе. Недалёка памежны пераход. Планавалі там для транзітных пасажыраў арганізаваць кавярню з забавальнымі цэнтрамі... Мы туды падчас маніторынгу прыехалі. А там... ні вокнаў ні дзвярэй. Ужо дах развальваецца. У такіх выпадках бярэцца высокая плата за невыкарыстанне маёмасці. Апошняю наогул можна страціць, — працягвае Віктар Зайцаў.

ВАМ НЕ ПАТРЭБНА РАКЕТНАЯ ШАХТА?

Госці Віцебска, упэўнены, звяртаюць увагу на недабудаваны аб'ект паміж аўта- і чыгуначнымі вакаламі. Калісьці тут знаходзіўся Дом быту. Расійская фірма купіла гэты будынак. Планавалі адкрыць там гандлёвы цэнтр. Чарговыя фінансавыя крызісы перашкодзілі ажыццяўленню планаў. Прадстаўнікі гарадской улады доўга чакалі. Нядаўна лед круануся. Нерухомаасць цяпер належыць іншаму — надзейнаму — інвестару. На аб'екце працуюць будаўнікі...

Туманнай пакуль застаецца будучыня «Брыганціны» — першага ў Віцебску і БССР дзіцячага кінатэатра. Расійскі інвестар планаваў размясціць тут некалькі залаў для паказу кіно. Аднак...

— Кінатэатр, думаю, з часам знойдзе свайго гаспадара. А вось сапраўдны «галаўны боль» — буйныя ваенныя гарадкі. Так, нямала аб'ектаў на іх тэрыторыі ўжо працуюць на эканоміку. Нядаўна, у прыватнасці, прадалі былую метэастанцыю — калісьці сакрэтную ваенную «кропку». А вось каму патрэбны чатыры ракетныя шахты ў Паставах? Іх глыбіня 50 метраў, дыяметр — 25. Парушыць нельга, які і засыпаць... Усяго ваенныя прадалі 64 ваенныя гарадкі, дзе знаходзіцца каля 2 тысяч аб'ектаў, — зноў уступае ў размову Міхаіл Паўлючкоў.

У Прыбалтыцы збудаванні на тэрыторыі былых ваенных гарадкоў выкупляюць энтузіясты — для арганізацыі турыстычных паслуг. Асабіста я, калі б у тую шахту інстэвалі грошы, з вялікім задавальненнем паехаў бы паглядзець. І сёння маім, думаю, было б цікава адчуць сабе ў ролі ракетчыкаў.

Жарт жартам, аднак калі знойдзецца ініцыятыўны дзелавы чалавек з фантазіяй, усё магчыма. І ніякі крызіс не паўплывае на жаданне зарабіць на эфектыўным выкарыстанні маёмасці.

Аляксандр ПУКШАНСКІ. pukshanski@zviazda.by

Дэпутат Яўген ДРАЗДОЎ:

«РАНЕЙ ЗА СПРАВАМІ... ЛЮДЗЕЙ НЕ ЗАЎВАЖАЙ!»

Асноўнае месца працы Яўгена Драздоў — дырэктар УКБ Магілёўскага райвыканкама. Гэта не без яго ўдзелу ў Магілёўскім раёне будуюцца дамы, палішаецца стан дарог і з'яўляюцца інжынерныя сеткі. А з нядаўніх часоў ён яшчэ і дэпутат Вяйнянскага сельскага Савета. Раней гадзінь у сутках не хапала, а цяпер і наогул іх перастаў лічыць. Працоўны дзень пачынаецца а 7-й раніцы. А вось заканчваецца... як атрымаецца.

— Дапамагаць людзям — маё хобі. Я ўсё жыццё гэтым, па сутнасці, і займаюся, — смеецца ён.

Пра сябе расказвае неахвотна. Што ў яго лёсе цікавага? Нарэдзіўся ў вёсцы Зароўцы Шклоўскага раёна. З двух братоў ён старэйшы. Розніца ў гадах невялікая, але ўжо з дзяцінства прывік несі адказнасць за іншых. Дыбыры вопыт набыў, працуючы на гіганце хімічнай прамысловасці «Магілёўхімвалакно». Апошнія 14 гадоў кіруе УКБ Магілёўскага райвыканкама. І вельмі ганарыцца, што іх прадпрыемства ўваходзіць у шасцёрку тых з 27 абласных УКБ, якія маюць права выконваць дзяржаўныя заказы.

Сямейным жыццём задаволены — у яго два сыны, 4 унукаў. Вось толькі са здароўем праблемы: год таму застаўся без нагі. Нават для такога моцнага духам чалавека, як Яўген Ягоравіч, гэта быў шок. Толькі людзі і не далі ўпасці ў адчай. Верылі, што ён мужны чалавек, справіцца. Ён

і спраўляецца. Часам сцяўшы зубы. Выхадных, лічы, няма. Па буднях трэба выконваць прафесійныя абавязкі, а па выхадных дэпутацкія справы не даюць сумаваць.

А ўмовы, як у горадзе

Дэпутацкі і прафесійныя справы вельмі пераклікаюцца. Людзі звяртаюцца просіць падвесці газ, зрабіць дарогу, забяспечыць вадою. Гэтым Яўген Драздоў займаецца і да свайго дэпутацтва, але цяпер імкнецца арыентавацца на пажаданы грамадзян.

Магілёўскі раён — цэнтральны, праблем з ахвотнікамі будавацца тут няма. Некаторыя зямельныя участкі каштуюць да 155-200 мільёнаў рублёў. У такіх населеных пунктах, як Усход, Вейна, Кадзіна, Раманавічы, Мяжыскі, Пальчыкавічы поўным ходам узводзяцца шматпавярховыя дамы, развіваецца інф-

раструктура. Людзі ахвотна едуць сюды на пастаяннае месца жыхарства, бо тут ёсць не толькі жыллё, але і праца. Да таго ж, побач прырода.

— У нас распрацаваны вількія кварталы забудовы ў Мікалаевічы, Жукава, Старым і Новым Пашкавічах, Сумарокава, — кажа Яўген Драздоў. — Гэтыя аграгарадкі з'яўляюцца так званымі спадарожнікамі абласнога цэнтру. Жыццё тут ідзе поўным ходам. У адрозненне ад іншых вёсак, дзе добра калі ёсць хоць адна ферма. Адуль, наадварот, ідзе адток насельніцтва. Як, напрыклад, з вёскі Махава. У такіх зносім старыя дамы, якія гадамі сталяць пустыя. А ўчасткі аддадзены гаспадаркам, якія вырошчваюць на іх ураджай...

Праца як стымул

— Без працы я сумую, — прызнаецца Яўген Ягоравіч. — Нехта чакае выхадных, а я сабе месца дома не знаходжу. Саджуся ў свой «Фальксва-

ТЭРЫТОРЫЯ АДКАЗНАСЦІ

ген-пола» 1997 года выпуску з ручным кіраваннем і еду па аб'ектах. А іх у нас шмат. У снежны будзень здаваць у Вейне 40-кватэрны жылы дом. Мы тут ужо пабудавалі цэлую вуліцу чатырох- і пяціпавярховых дамоў пад назвай Вясянень. Шмат чаго зроблена па добраўпарадкаванні. У пасёлку Губанава, напрыклад, раней без гумавых ботаў было не прайсці. А цяпер ніякіх праблем. Шмат чаго робім для таго, каб у насельніцтва раёна была «гарадская» вада. Ушчыльную працуем з Гарвадканалам — гэта дазваляе абыходзіцца без паслуг жылкамгасаў і эканоміі бюджэтныя сродкі. Улік гарадской вады вядзецца цэнтралізавана, і яе якасць на парадак вышэйшая, бо тут іншая ступень ачысткі.

...І крыху псіхолаг

— Сёлета жыхары Вейна скардзіліся ў аблвыканкам на дрэнны экалагічны стан. Маўляў, падпрямешты СЗЗ «Магілёў» парушаюць нормы, забурджваюць паветра і вадаём.

— Было такое. На прадпрыемстве ўзніклі праблемы з тэхналагічным абсталяваннем. Але зараз усё знаходзіцца пад кантролем. Абстаноўка адсочваюць экалагічная і санітарная службы. А ўсё адбылося таму, што, калі будавалі прадпрыемства, «пад сякеру» пайшлі дрэвы санітарна-ахоўнай зоны. Цяпер гэтая паласа аднаўляецца, высаджваюцца новыя дрэвы. Сёння скаржаць не паступае.

— Што для вас быць дэпутатам? — Гэта сувязь з людзьмі. Я ад гэтага атрымліваю асалоду.

РАДЫЯЦЫЯ ПД КАНТРОЛЕМ

Амаль 23 тысячы жыхароў з 170 населеных пунктаў Магілёўскай вобласці вымушаны былі змяніць прапіску ў сувязі з катастрофай на ЧАЭС. Да сённяшняга дня застаюцца забурджанымі звыш 27 працэнтаў зямель вобласці. На іх пражывае каля 110 тысяч чалавек — кожны дзятая жыхар вобласці.

— Толькі на сацыяльную абарону насельніцтва ў рамках выканання дзяржпраграмы на 2011—2015 гады з рэспубліканскага і абласнога бюджэтаў было накіравана больш за 386 мільярдаў рублёў, — адзначае старшыня Магілёўскага абласнога савета дэпутатаў Анатоль ІСАЧАНКА. — У прыватнасці чаргу фінансуюцца выдаткі на прадастаўленне льгот і кампенсаций, арганізацыю бясплатнага харчавання навуцэнцаў, аздараўленне і санаторна-курортнае лячэнне. Толькі за 2014 год аздараўленне прайшлі 8,5 тысячы дзяцей ва ўзросце ад 3 да 17 гадоў. Шмат сродкаў укладзена ў аднаўленне і развіццё пацярпелых раёнаў. За ўвесь пасляваарыйны перыяд тут пракладзена больш за 1,5 тысячы кіламетраў дарог з цвёрдым пакрыццём, пабудавана звыш 600 кіламетраў водаправодных і газавых сетак. Працягваецца фінансаванне работ па зносе і пахаванні будынкаў на адселеных тэрыторыях.

Старшыня абласвета звярнуў увагу на тое, што дзякуючы рэалізацыі Закона Рэспублікі Беларусь «Аб сацыяльнай абароне грамадзян, пацярпелых ад катастрофы на ЧАЭС, іных радыяцыйных аварыяў» не адбылося росту сацыяльнай напружанасці ў грамадстве. Абарончыя мерапрыемствы дапамаглі атрымаць нарматыўна чыстую па на-яўнасці радыёнуклідаў прадукцыю. У рэспубліцы распрацавана і зацверджана праграма сацыяльна-эканамічнага развіцця паўднёва-ўсходняга рэгіёна Магілёўскай вобласці на перыяд да 2020 года.

Амаль 30-гадовы досвед існавання ва ўмовах доўгатэрміновага радыяцыйнага забурджвання нядаўна быў разгледжаны ўдзельнікамі пастаянна дзюночага пры Парламенцкім сходзе Саюза Расіі і Беларусі семінара, які праходзіў у Горах.

Нэллі ЗІГУЛЯ. zigulya@zviazda.by

ВЫРАШАЮЦЬ НЕ ТОЛЬКІ ГРОШЫ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар. «МС».)

А побач...

Непадалёк ад будынка сінагогі, на вуліцы Савецкай, знаходзіцца яшчэ адзін гістарычны аб'ект, які калісьці зацікавіў інвестараў. Былы дом купца Мураўёва 10 гадоў таму прадалі на аўкцыёне Беларускаму народнаму страхавому пенсійнаму фонду (правапераемнік — фірма «Мегаполіс»). А што сёння? Аб гэтым паведаміла дэпутатам намеснік пракурора Гродзенскай вобласці Святлана РАХМАН.

Названы аб'ект прадалі ўвогуле без указання тэрмінаў рэканструкцыі, умоў па штрафных санкцыях. Толькі праз... 8 гадоў (у 2013-м) уласніка аб'екта нарэшце ўдалося падтурнуць да дзеянняў — правялі рэканструкцыю фасада. Але на гэтым спыніліся, унутраныя работы ў будынку нават не распачыталі. Горшы за тое, не забяспечылі ахову — і летас дах гістарычнага аб'екта пазбавіўся часткі парапета з каларовага металу. Толькі па патрабаванні пракуратора была забяспечана кругласутачная ахова. Але ненадоўга: цяпер будынак зноў не ахоўваецца. Кіраўніцтва «Мегаполіс» спасылаецца на адсутнасць сродкаў для далейшых работ і ўжо 2 гады займае, што прадае аб'ект. Аднак нічога не робіцца.

Таксама без вызначэння ўмоў і мер адказнасці па дагаворы прадалі яшчэ адзін гістарычны будынак у абласным цэнтры — на вуліцы Гараднічанскай, 23. І ўжо 6 гадоў ён ніяк не дакаецацца рэканструкцыі. Больш за тое, без узгаднення з Міністэрствам культуры дэмантавалі міжпавярховыя перакрыжці, збілі тынк з галоўнага фасада. Уласнік аб'екта браты Скокі пастаянна мяняюць планы па яго выкарыстанні (то «аздараўленчы цэнтр», то «гасцініца», то «бізнес-цэнтр»), што ставіць пад сумненне рэальнасць іх намераў. І пры гэтым уласнік не прымушвае распачаць аднаўленчыя работы, бо ў дагаворы... няма тэрмінаў.

Таму зараз ацэньваецца тэхнічны стан будынка і па выніках праверкі будзе вырашацца пытанне аб яго вяртанні дзяржаве.

— Мы не лічым, што вяртанне ў дзяржаўную ўласнасць гісторыка-культурных каштоўнасцяў — універсальны сродак вырашэння праблем, — кажа Святлана Рахман. — Прадаваць іх на аўкцыённых таргах можна і трэба, але прадугледзеўшы абавязковыя ўмовы для пакупнікоў: мэтавае прызначэнне, тэрміны завяршэння рэканструкцыі і ўводу ў эксплуатацыю, штрафныя санкцыі за іх парушэнне. Пры гэтым абходна вывучаць фінансавыя становішча патэнцыйных уласнікаў, рэальнасць іх намераў.

Але ж не усё вырашаюць грошы.

Павел СКРАБКО, начальнік галоўнага ўпраўлення ідэалагічнай работы, культуры і па справах моладзі Гродзенскага аблвыканкама:

— Калі трэба навесці парадак каля таго ці іншага аб'екта (прыбраць зараснікі, смецце), то хіба ж абавязкова звяртацца ў райвыканкам? Можна зрабіць гэта самім. У тым жа сельсавеце ёсць школы, розныя грамадскія арганізацыі, краязнаўцы, якіх трэба падключыць да гэтай работы. Калі ж бацьчы, што на аб'екце, які з'яўляецца помнікам архітэктуры, хтосьці пачынае праводзіць нейкія работы (рэстаўрацыйныя, рамонтныя і г.д.), просім нас паведамаць. Бо, здараецца, гэта робіцца без адпаведнага дазволу, узгаднення з Міністэрствам культуры.

Дарогу асіліць той, хто ідзе

— Думаю, што пасля рэстаўрацыі Стары замак стане адным з найлепшых турыстычных аб'ектаў Беларусі, — кажа на гэты абласнога Савета дэпутатаў дырэктар Гродзенскага дзяржаўнага гісторыка-

археалагічнага музея Юрый КІТУРКА.

Даследчыя работы паказалі вельмі дрэнны стан сцен палаца і ўязной вежы. Планаюцца тры этапы рэстаўрацыі, праектаванне першага з іх зараз завяршаецца. Паколькі гэта дзяржаўная ўласнасць, то разлічваць на нейкія прыватныя інвестыцыі не даводзіцца. А траты на рэстаўрацыю патрабуюцца вялікія. Тым не менш дарогу, як вядома, асіліць той, хто ідзе. Юрый Кітурка лічыць, што самае галоўнае для Старога замка — каб работы не спыняліся.

Такой жа пазіцыі прытрымліваецца і старшыня Гродзенскага аблвыканкама Уладзімір КРАЎЦОў. Паступова, крок за крокам, Стары замак будзе аднаўляцца. Сёлета пры ўсім складанасцю на справу аднаўлення гэтага гістарычнага помніка накіравалі некалькі мільярдаў рублёў.

— У кожным рэгіёне дэпутаты, старшыні раённых Саветаў разам з выканаўчай уладай павінны распрацаваць план дзеянняў па захаванні нашай спадчыны, — падкрэсліў Уладзімір Краўцоў. — Прычым у разліку не толькі на бюджэтнае фінансаванне, але і на іншыя крыніцы. Такія магчымасці ёсць — трэба іх актыўна выкарыстоўваць.

Як, напрыклад, гэта зрабілі па аднаўленні сядзібы Міхала Клеафаса Агінскага ў Залессі, дзе бюджэт-

Палац князёў Дручкіх-Любецкіх у Шучыне.

Фота Неллі ЗІГУЛЯ.

ныя траты падмацавалі і сродкамі міжнароднага праекта. Увогуле, у рамках розных праектаў трансгранічнага супрацоўніцтва, у тым ліку звязаных з гісторыка-культурнай спадчынай, турызмам, на Гродзеншчыну інвеставана каля 40 мільёнаў еўра. Аднак такімі магчымасцямі карыстацца не ўсёды.

— Ёсць цэлы шэраг міжнародных праграм, па якіх можна атрымаць фінансаванне. Але трэба грамацтва аформіць заяўку. І тут мы пачынаем «буксаваць», не бярэм грошы, якія нам прапаноўваюцца, — зазначаў Уладзімір Краўцоў.

Як сказаў рэктар ГРДУ імя Янкі Купалы Андрэй КАРОЛЬ, ва ўніверсітэце маюць адпаведны вопыт і гатовы аказаць падтрымку. Былі б толькі добрыя ідэі і жаданне іх ажыццявіць.

prakpochik@zviazda.by

Мясцовае самакіраванне. РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ № 15 ад 17 лютага 2009 года выдана Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь.

Заснавальнікі: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, рэдакцыя выдавецкага ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда».

Грамадскі савет: ГЕРАСІМОВІЧ С.М., старшыня Пастаяннай камісіі Савета Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь па рэгіянальнай палітыцы і мясцовым самакіраванні; АСКЕРКА Ю.В., адказны сакратар Савета па ўзаемадзейнічэнню мясцовага самакіравання пры Савец Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь;

НАВУМЕНКА А.В., старшыня Нараўлянскага раённага Савета дэпутатаў; СУШЧАНКА М.Л., старшыня Глушанскага пасялковага Савета дэпутатаў Бабруйскага раёна.

КАНТАКТНЫ ТЭЛЕФОН: 292 24 12; e-mail: info@zviazda.minsk.by. Газета адрэдакцыя ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларусы Дом друку». ЛД № 02330/0494179 ад 03.04.2009. 220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Тыраж 20.035. Нумар падпісанні ў 19.30 10 лістапада 2015 года.

КАБ ГЕНДАР НЕ «ВЫСТРАЛІЎ», або Чаму пры ўзмацненні ролі жанчыны выйграе ўсё грамадства?

Ці ведаеце вы, што ў нашай краіне рэалізуецца ўжо чацвёрты Нацыянальны план дзеянняў па забеспячэнні гендарнай роўнасці на 2011-2015 гады? І адным з яго раздзелаў прадугледжаны мерапрыемствы па развіцці сістэмы гендарнай адукацыі і асветы ў краіне: укараненне асноў гендарных ведаў ва ўстановах адукацыі, на курсах павышэння кваліфікацыі, развіцці школ жаночага лідарства, якія спрыяюць разбурэнню гендарных стэрэатыпаў у грамадстве? Фармальна (на ўзроўні заканадаўства) жанчыны маюць такі ж доступ да адукацыі, як і мужчыны. Аднак ці заўсёды яны могуць гэтак свабодна рэалізаваць?

Каб абмеркаваць гендарныя перакося, што склаліся ў сістэме адукацыі і на рынку працы, мы запрасілі да дыскусіі доктара факультэта міжнародных адносін Белдзяржуніверсітэта, доктара гістарычных навук Віктара ШАДУРСКАГА, кандыдата юрыдычных навук, дацэнта кафедры сацыялогіі факультэта філасофіі і сацыяльных навук БДУ Святлану БУРАВУ, кандыдата філасофскіх навук, дацэнта факультэта тэхналогіі кіравання і гуманітарызаваных Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта Алену ЯКІМОВІЧ і магістра юрыдычных навук, асістэнта кафедры тэорыі і гісторыі права Беларускага дзяржаўнага эканамічнага ўніверсітэта Антона ГАУРЫЛЕНКУ.

РОЗНЫЯ МАГЧЫМАСЦІ НА ЎВАХОДЗЕ І ВЫХАДЗЕ

«ЗВЯЗДА»: — **Міністр працы і сацыяльнай абароны Марыяна Шчоткіна, якая ўзначальвае Беларускі саюз жанчын і Нацыянальны савет па гендарнай палітыцы, лічыць, што асноўнай умовай дасягнення гендарнага балансу з'яўляецца наяўнасць «дастатковай колькасці дасведчаных, кваліфікаваных жанчын, здольных прымаць рашэнні і неслі за іх адказнасць». Як вы лічыце, чым абумоўлены недахоп такіх жанчын у беларускім грамадстве?**

Віктар ШАДУРСКИ: — Я ўпэўнены, што ў Беларусі дастаткова дзелавых, разумных і перспектывных жанчын. Іншая справа, што існуючы пэўны аб'ектывны, як і аб'ектывны, так і суб'ектывны, які перашкаджае таму, каб жаночае прадстаўніцтва ў вышэйшых шэрагах і палітыцы, і бізнэсу прырасталі. Праблема гендарнай роўнасці зусім не абстрактная, як можа камусьці здацца. Доўгія гады, калі ўдзельнічалі праблемы міграцыі, яны таксама не здаваліся сур'ёзнымі ні грамадству, ні сродкам масавай інфармацыі. А сёння тэма бекжанцаў стала ці не галоўнай тэмай ва ўсіх СМІ. З гендарна можа здарыцца аналігічная сітуацыя...

«Гендарная роўнасць — гэта не толькі інтарэсы жанчын. Стэрэатыпы перашкаджаюць жыццю і мужчынам».

Напрыклад, мы ведаем, што, паводле статыстыкі, жанчын сярэд студэнтаў вышэйшых навучальных устаноў больш, чым мужчын. На факультэце міжнародных адносін БДУ дзючаты складаюць 70 працэнтаў ад агульнай колькасці студэнтаў. А сярэд студэнтаў, якія навуваюцца на бюджэтным аддзяленні, дзючаты і ўвогуле 81 працэнт. Як вы думаеце, чаму?

Святлана БУРАВА: — 20 гадоў таму, калі быў створаны факультэт міжнародных адносін, я прыходзіла чытаць лекцыі ў аўдыторыю, дзе дзючаты амаль што не было. Чаму першыя наборы на факультэт міжнародных адносін былі пераважна мужчынскія? Думаю, з той прычыны, што першых спецыялістаў рыхтавалі для высокааплатаў і прастыжных пасадак, куды мужчыны імкнуліся трапіць. Былі дыпламаты, працаваць у Міністэрстве замежных спраў ці прадстаўніцтвах Беларусі за мяжой — гэта прэстыжна. Традыцыйна на мужчын у нашым грамадстве ўкладзена роля кар'ераці, а гэта значыць, што ім належыць права першымі пранікаць у сферы з высокай заробатнай платой. Аднак сітуацыя паступова змянялася, паколькі адбывалася насычэнне сферы спецыялістамі. Наша грамадства пераважна патрыярхальнае, пабудаванае мужчынамі для мужчын. А жанчыны выконваюць функцыю абслуговага персаналу і запаўняюць тую прастору, дзе мужчынам нецікава...

Алена ЯКІМОВІЧ: — Марыяна Шчоткіна выказвала сваю пазіцыю наконт магчымасці ўважэння гендарных квот ва ўрадзе і парламенце, якія практыкуюцца ў многіх краінах. Яна лічыць, што рабыць гэта ў Беларусі немагчыма. Не трэба прымусяваць увядзці нейкія нормы. Бо ёсць і іншы бок гэтай праблемы: многія жанчыны не жадаюць ісці ні ў палітыку, ні ў адміністрацыйнае кіраванне! Усё павінна адбывацца натуральным шляхам, і ў нас ужо ёсць станоўчыя прыклады. Напрыклад, віцэ-прэміерам Беларускага ўрада стала вельмі яркая жанчына Наталля Качанова. Міністэрства інфармацыі ўзначальвае Лілія Ананіч. Усё часцей жанчыны прызначаюцца на пасады намеснікаў міністраў. Есць і першая ў гісторыі Беларусі кандыдата ў прэзідэнты.

Святлана БУРАВА: — Я лічу сімптаматычным, што з'яўляецца смелая, амбіцыйная і высокаадукаваная жанчына. Падчас выбарчай кампаніі цікавілася ў студэнтаў, што яны ведаюць пра кандыдатаў на пасаду кіраўніка дзяржавы. Пераканалася, што нават тыя студэнты, якія не цікавіліся перадабарчымі праграмамі кандыдатаў, не абыйшлі ўвагай факт з'яўлення ў краіне жанчыны-палітыка, якая амалася за «крэсла прэзідэн-

та». Безумоўна, стэрэатыпы, што мужчыны разумнейшыя за жанчын, а палітыка — гэта мужчынская справа, яшчэ даволі трывалы ў грамадстве. Але сітуацыя пачынае змяняцца...
Віктар ШАДУРСКИ: — Упэўнены, што ўважэнне любімых квот будзе азначаць парушэнне гендарнай роўнасці. Прасоўванне як мужчын, так і жанчын павінна адбывацца ў адпаведнасці з іх прафесійнымі і асобнымі якасцямі. Да таго

ДАВЕДКА: Гендарная роўнасць — роўныя правы і роўныя магчымасці для мужчын і жанчын у духоўным, матэрыяльным, эканамічным, сексуальным і палітычным жыцці; роўная ацэнка грамадствам мужчынскіх і жаночых роляў; роўнасць статусу для мужчын і жанчын; роўныя ўмовы для рэалізацыі правоў чалавека; для ўдзелу ў нацыянальным, палітычным, эканамічным, сацыяльным і культурным развіцці.

ж узмацненне ролі жанчыны і яе кар'ерных амбіцый прывядзе да таго, што скароціцца яе роля ў выхаванні дзяцей. І абавязкова паўстане пытанне абсабістага выбару: што больш важна — кар'ера ці сям'я? Ці гатовы нашы жанчыны перадаць частку сваёй паўнамоцтва мужчынам? Вось дзе хаваецца галоўная супярэчнасць у гендарным пытанні.

Алена ЯКІМОВІЧ: — Я паставіла б пытанне інакш: а ці гатовы нашы мужчыны прыняць на сябе гэту ролю?
Віктар ШАДУРСКИ: — У Еўропе адказнасць мужчыны ў выхаванні дзіцяці ўзмацняюцца на заканадаўчым узроўні: там разумеюць, што даволі складана перадаць стэрэатыпы, якія склаліся ў грамадстве на працягу многіх гадоў. Найбольш прасунуліся ў гэтым плане Швецыя і іншыя паўночныя краіны.
Святлана БУРАВА: — Там з 1970-х гадоў ідзе пераарэмаркаванне роляў у сям'і. І мужчына павінен правесці ў дзіцячым вопыце гэты час, як і маці. А калі парыват не захоўваецца, то такія сем'і пазбаўляюцца фінансавай падтрымкі. І вынік не прымусяе сябе чакаць: сем'і сталі там больш моцнымі. Вопыт эмацыйнай сувязі бацькі з малым аказаўся бяспечным...

Антон ГАУРЫЛЕНКА: — У Нацыянальным сходзе жанчын у нас прыблізна 30 працэнтаў ад агульнай колькасці парламентарыяў. Гэта вельмі надрэчны паказчык нават па еўрапейскіх мерках.
Вось у праваохароннай сферы, у сілу яе кансерватыўнасці, колькасць жанчын павялічваецца больш маруднымі тэмпамі, чым у іншых сферах дзяржслужбы, але ўсё роўна іх колькасць і там прырастае. Жанчын-генералаў у нас яшчэ няма, але падпалкоўнікі і палкоўнікі ўжо ёсць. У Расійскай Федэрацыі, наколькі я ведаю, у Міністэрстве ўнутраных спраў працуюць жанчыны ў званні генерала.

На факультэце права БДЭУ, які я прадстаўляю, назіраецца падобная сітуацыя: сярэд першакурснікаў у нас 60 працэнтаў дзючаты і 40 працэнтаў хлопцаў, прычым гэтая лічба ўключае і замежных студэнтаў. На правазнаўчым факультэце навуачная частка замежных студэнтаў з усходніх краін, а адтуль, заўважу, да нас прывязджаюць выключна мужчыны.

Цяпер наконат пашырэння ўдзелу мужчын у выхаванні дзіцяці. У нашым заканадаўстве прысутнічае не так шмат гендарна арыентаваных нормаў.

Святлана БУРАВА: — Я лічу сімптаматычным, што з'яўляецца смелая, амбіцыйная і высокаадукаваная жанчына. Падчас выбарчай кампаніі цікавілася ў студэнтаў, што яны ведаюць пра кандыдатаў на пасаду кіраўніка дзяржавы. Пераканалася, што нават тыя студэнты, якія не цікавіліся перадабарчымі праграмамі кандыдатаў, не абыйшлі ўвагай факт з'яўлення ў краіне жанчыны-палітыка, якая амалася за «крэсла прэзідэн-

та». Безумоўна, стэрэатыпы, што мужчыны разумнейшыя за жанчын, а палітыка — гэта мужчынская справа, яшчэ даволі трывалы ў грамадстве. Але сітуацыя пачынае змяняцца...
Віктар ШАДУРСКИ: — Упэўнены, што ўважэнне любімых квот будзе азначаць парушэнне гендарнай роўнасці. Прасоўванне як мужчын, так і жанчын павінна адбывацца ў адпаведнасці з іх прафесійнымі і асобнымі якасцямі. Да таго

ж узмацненне ролі жанчыны і яе кар'ерных амбіцый прывядзе да таго, што скароціцца яе роля ў выхаванні дзяцей. І абавязкова паўстане пытанне абсабістага выбару: што больш важна — кар'ера ці сям'я? Ці гатовы нашы жанчыны перадаць частку сваёй паўнамоцтва мужчынам? Вось дзе хаваецца галоўная супярэчнасць у гендарным пытанні.

Алена ЯКІМОВІЧ: — Я паставіла б пытанне інакш: а ці гатовы нашы мужчыны прыняць на сябе гэту ролю?
Віктар ШАДУРСКИ: — У Еўропе адказнасць мужчыны ў выхаванні дзіцяці ўзмацняюцца на заканадаўчым узроўні: там разумеюць, што даволі складана перадаць стэрэатыпы, якія склаліся ў грамадстве на працягу многіх гадоў. Найбольш прасунуліся ў гэтым плане Швецыя і іншыя паўночныя краіны.
Святлана БУРАВА: — Там з 1970-х гадоў ідзе пераарэмаркаванне роляў у сям'і. І мужчына павінен правесці ў дзіцячым вопыце гэты час, як і маці. А калі парыват не захоўваецца, то такія сем'і пазбаўляюцца фінансавай падтрымкі. І вынік не прымусяе сябе чакаць: сем'і сталі там больш моцнымі. Вопыт эмацыйнай сувязі бацькі з малым аказаўся бяспечным...

Антон ГАУРЫЛЕНКА: — У Нацыянальным сходзе жанчын у нас прыблізна 30 працэнтаў ад агульнай колькасці парламентарыяў. Гэта вельмі надрэчны паказчык нават па еўрапейскіх мерках.
Вось у праваохароннай сферы, у сілу яе кансерватыўнасці, колькасць жанчын павялічваецца больш маруднымі тэмпамі, чым у іншых сферах дзяржслужбы, але ўсё роўна іх колькасць і там прырастае. Жанчын-генералаў у нас яшчэ няма, але падпалкоўнікі і палкоўнікі ўжо ёсць. У Расійскай Федэрацыі, наколькі я ведаю, у Міністэрстве ўнутраных спраў працуюць жанчыны ў званні генерала.

На факультэце права БДЭУ, які я прадстаўляю, назіраецца падобная сітуацыя: сярэд першакурснікаў у нас 60 працэнтаў дзючаты і 40 працэнтаў хлопцаў, прычым гэтая лічба ўключае і замежных студэнтаў. На правазнаўчым факультэце навуачная частка замежных студэнтаў з усходніх краін, а адтуль, заўважу, да нас прывязджаюць выключна мужчыны.

Цяпер наконат пашырэння ўдзелу мужчын у выхаванні дзіцяці. У нашым заканадаўстве прысутнічае не так шмат гендарна арыентаваных нормаў.

Святлана БУРАВА: — Я лічу сімптаматычным, што з'яўляецца смелая, амбіцыйная і высокаадукаваная жанчына. Падчас выбарчай кампаніі цікавілася ў студэнтаў, што яны ведаюць пра кандыдатаў на пасаду кіраўніка дзяржавы. Пераканалася, што нават тыя студэнты, якія не цікавіліся перадабарчымі праграмамі кандыдатаў, не абыйшлі ўвагай факт з'яўлення ў краіне жанчыны-палітыка, якая амалася за «крэсла прэзідэн-

Віктар ШАДУРСКИ.

Святлана БУРАВА.

Алена ЯКІМОВІЧ.

Антон ГАУРЫЛЕНКА.

мі сталі і спецыяльнасці профілю «служба бяспекі» і «мытная справа». Была мужчынская спецыяльнасць, а стала жаночая. А ёсць такія, дзе дзючаты ўсяго 12 працэнтаў — гэта тэхнічныя спецыяльнасці. Калі нам даводзіцца працаваць выключна ў жаночых або выключна ў мужчынскіх аўдыторыях, гэта, прызнаюся, нас пужае.

Між іншым, калі мы наведвалі Венскі тэхналагічны ўніверсітэт, то пераканаліся, што і там назіраецца падобная карціна — мужчыны пераважаюць. Нашы калегі адсочваюць, як змяняецца сітуацыя з гендарным балансам, спрабуюць праводзіць нейкія мерапрыемствы па прыцягненні юнакоў і дзючаты на тыя спецыяльнасці, дзе адчуваецца ярка вылучэнне гендарны ўхіл у адзін бок, але сітуацыя хутка не выпраўляецца... Гендарныя стэрэатыпы (маўляў, гэта мужчынская справа, а гэта — жаночая) вельмі жывучыя. І ўважэнне сябе дзючатына на тэхнічнай спецыяльнасці нават сёння складана.

Віктар ШАДУРСКИ: — У некаторых кіраўнікоў захоўваюцца ілюзіі, што калі мы ўважым пэўныя абмежаванні пры прыёме на вучобу на некаторыя спецыяльнасці для дзючаты і хлопцаў, то на выхадзе з ВНУ ў іх будзе большы прастор для выбару. Сёння яны патрабуюць хлопцаў, а мы не можам задаволіць іх патрэбы...
«ЗВЯЗДА»: — **Але ж у нас ёсць практычна ідэальныя ВНУ, якія гэтую ідэю цудоўна рэалізуюць...**

Святлана БУРАВА: — У плане прыёму ў Акадэмію МУС на факультэт міліцыі для дзючаты ўстанаўліваюцца жорсткія квоты. Пры плане набору 268 чалавек на 2015 год для жанчын было выдзелена толькі 13 месцаў. І гэта пры тым, што ў нас прапісана права на адукацыю без адрозненняў па паловай прыналежнасці. Адзін з аргументаў: апартыўна-пашукавая дзейнасць — неабсячальная справа. Каб прайсці конкурс у акадэмію, дзючатына павінна набраць у два-тры разы вышэйшы бал, чым хлопцы. Дзе справядлівасць? Прычым экзамен па фізічнай падрыхтоўцы дзючаты таксама здаюць і не ступаюць хлопцамі.

Антон ГАУРЫЛЕНКА: — Сёлета пры паступленні ў Акадэмію МУС на спецыяльнасць «правазнаўства» крмінальна-выканаўчага факультэта на дзённую форму навування прахадзілі бал для хлопцаў быў 175, а для дзючаты — 336.

Віктар ШАДУРСКИ: — На спецыяльнасць «лінгвакраіназнаўства» мы набіраем 30 чалавек. З трох дзсяткаў студэнтаў хлопцы і нас толькі адзін. Між іншым, там рыхтуюць спецыялістаў для ўсходніх краін, і, шчыра кажучы, мужчыны нам на гэтым напрамку вельмі б спатрэбіліся. Бо жанчынам працаваць на Усходзе будзе нашмат складаней. І тут з Міністэрствам замежных спраў, якое просіць накіраваць да іх хлопцаў, цяжка не пагадзіцца. Але я ўсё роўна лічу, што будзе няправільным увядзці нейкія квоты пры паступленні для мужчын і жанчын. Калі я вучуся на гістарычным факультэце, у нас было 60 працэнтаў

«Не трэба прымусяваць увядзці нейкія нормы. Бо ёсць і іншы бок гэтай праблемы: многія жанчыны не жадаюць ісці ні ў палітыку, ні ў адміністрацыйнае кіраванне!»

ДЗЕ НЕ РАДЦІ БАЧЫЦЬ ДЗЮЧАТ?

ЗВЯЗДА: — **Існуе погляд, што жаночаму мысленню падуладна не ўсе дысцыпліны. Дзючаты скардзіцца, што ў традыцыйна мужчынскіх ВНУ, на інжынерна-тэхнічных спецыяльнасцях, выкладчыкі нярэдка ставяцца да іх з пагардай, лічачы, што жанчына першапачаткова прыярае мужчыну... А якая сітуацыя з захаваннем гендарнага балансу складаецца ў вядучых ВНУ?**

Алена ЯКІМОВІЧ: — Я працую на факультэце тэхналогіі кіравання і гуманітарызаваных ВНУ. Гэта «жаночы» факультэт — дзючаты і нас прыкладна 70 працэнтаў. Эканамічныя спецыяльнасці ва ўніверсітэце змяшаны: дзесьці 40 працэнтаў хлопцаў і 60 працэнтаў дзючаты. Есць і выключна жаночыя — дызайнерскія — спецыяльнасці, дзе юнакоў амаль што няма. Як і дзіўна, але жаночы

дзючаты і 40 працэнтаў хлопцаў. Там, дзе створаны роўныя магчымасці пры паступленні, хлопцы аказваюцца менш канкурэнтаздольнымі. Я чуў думку, што да 26 гадоў дзючаты разумнейшыя за хлопцаў.

Алена ЯКІМОВІЧ: — Пра профілі спецыяльнасцяў «Служба бяспекі» і папярэднім навукальным годзе ва ўсіх беларускіх ВНУ навукаліся 1100 дзючаты, што складае толькі 16 працэнтаў ад агульнай колькасці студэнтаў. Да гэтага профілю адносяцца такія спецыяльнасці, як «паграічная бяспека», «грамадская бяспека», «інфармацыйная бяспека», «судовая экспертыза», «экалагічная бяспека». Праўда, колькасць дзючаты, якія навукаліся па гэтым профілі, з кожным годам павялічваецца. У 2011/2012 навукальным годзе іх было 13,5 працэнта, у 2012/2013 навукальным годзе — 14,7 працэнта, а ў 2013/2014 годзе — 15,2 працэнта ад агульнай колькасці.

«Там, дзе створаны роўныя магчымасці пры паступленні, хлопцы аказваюцца менш канкурэнтаздольнымі».

НЕЖАНОЧАЯ СПРАВА?

«ЗВЯЗДА»: — **На беларускім рынку працы існуюць тыповыя «жаночыя» і «мужчынскія» прафесіі ў розных галінах. Напрыклад, фемінізацыя аказалася ўсё сфера абслугоўвання і гандлю, медыцына, школьная адукацыя. Але нават у гэтых галінах пасады кіраўнікоў займаюць часцей мужчыны. У асобных галінах прамысловасці, наадварот, працуюць толькі мужчыны. У чым прычыны захавання такой сітуацыі ў Беларусі?**

Віктар ШАДУРСКИ: — М'яне больш за ўсё хвалюе фемінізацыя школы. У медыцыне жанчыны таксама пераважаюць, але мне, па вялікім рахунку, не так важна, хто мяне лечыць: мужчына або жанчына-ўрач. А вось тая акалічнасць, што выхаваннем дзіцяці займаюцца пераважна жанчыны, вельмі неабсячальная для нашага грамадства. У выхаванні павінен прысутнічаць і жаночы, і мужчынскі складнік. Бо наша грамадства складаецца з дзвюх палавінак. Чаму мужчыны не ідуць у школу ці пакаюцца яе, цалкам разумела: з прычыны нізкага ўзроўню заробкаў. Стварэцца стэрэатып: калі ты пайшоў у школу, значыць, жыццё не удалося. Між іншым, мужчыны ў адукацыі заўсёды навідавоку з прычыны малой колькасці і, так бы мовіць, сваёй эксклюзіўнасці. У мужчыны, які застаўся ў школе працаваць, павінна быць моцная матывацыя. Значыць, ён перамог стэрэатып, любіць сваю прафесію і знаходзіцца на сваім месцы. Але ўпэўнены, што без павышэння заробатнай платы вырўнч мужчын у сістэму адукацыі будзе складана. Гэта архіважнае пытанне. У выхаванне дзіцяці трэба ўкладваць значна большыя срэды.

Алена ЯКІМОВІЧ: — У нас фемінізацыя не толькі сярэдняй школы, але і вышэйшай. 65 працэнтаў выкладчыкаў на ступені вышэйшай адукацыі складаюць жанчыны. А перакос у «жаночыя» і «мужчынскія» прафесіі адбываецца яшчэ на этапе выбару прафесіі. Калі я выбрала тэхнічную ВНУ, то мяне таксама ўсе адгаворалі. Казалі «не жаночая гэта справа»...

«ЗВЯЗДА»: — **У нашай краіне існуе пералік цяжкіх работ і работ са шкоднымі (або) неабсячальнымі умовамі працы, а таксама работ, прафесіі і пасадак, на якіх забараняецца прымяненне працы жанчын. Паўтара года таму міністр працы і сацыяльнай абароны Марыяна Шчоткіна праявіла ў ААТ «Беларуськалій» сустрэчу з шахцёрамі. Менавіта тады і прагучала просьба работніц «Беларуськалія» аб тым, каб адкрылі «ўваход» для жанчын у некаторыя падземныя прафесіі. Прычым мужчыны былі з імі абсалютна сапартарныя...**

Дваццаць, нават дзесьці гадоў назад, ніхто б не паверыў, што таякая колькасць жанчын будзе кіраваць аўтамабілямі. Але гэта стала нормай, хоць стэрэатып, што жанчына бездапаможная ў тэхнічным плане, па-ранейшаму жыве. Між іншым, жанчыны трапляюць у аварыйныя сітуацыі на дарогах значна

радзеі, чым мужчыны (гэта афіцыйная статыстыка), таму што кіруюць транспартным сродкам больш акуртаня. Думаюць не толькі пра сябе, але і пра тых, хто знаходзіцца побач.

Давайце прыгледзімся да вопыту замежных калег. Я выступаю за адкрытую дыскусію. Гендарная роўнасць азначае больш справядлівае грамадства. Не трэба штучна паскарацца, але і не трэба таптацца на адным месцы. Мы адчуваем інтуітыўна, якія супярэчнасці праяўляюцца гэтую праблему, падрыхтавалі гендарны план факультэта міжнародных адносін на 2015—2017 гады. Я — за шчырую адкрытую дыскусію ў грамадстве.

Пры падрыхтоўцы плана мы шчыльна працавалі са шведскім універсітэтам Лунда і Інстытутам правоў чалавека і гуманітарнага права імя Рауля Валенберга. У Швецыі гендару надаецца вельмі шмат увагі. Але мы не будзем запэўніваць усё «ў адным пакеце», а будзем глядзець: што нам падыходзіць, а што — не. Упэўнены, што гендарны аспект абавязкова павінен прысутнічаць у выкладанні гуманітарных дысцыплін. Вось толькі мы думаем: а ці не позна гэта рабіць у вышэйшай школе? Магчыма, гендарную асвету трэба распаўсюдзіць на больш ранніх ступенях адукацыі?

«Калі ў мяне пацікавіцца, каго ты можаш рэкамендаваць, то ў першай дзятцы будучы ў асноўным дзючаты. Але шанцы трапіць на прэстыжную пасаду ў іх меншыя. Наймальнікі просіць: давайце нам хлопцаў...»

«Калі ў мяне пацікавіцца, каго ты можаш рэкамендаваць, то ў першай дзятцы будучы ў асноўным дзючаты. Але шанцы трапіць на прэстыжную пасаду ў іх меншыя. Наймальнікі просіць: давайце нам хлопцаў...»

Хачелася, каб усе зразумелі: гендарная роўнасць — гэта не толькі інтарэсы жанчын. Стэрэатыпы перашкаджаюць жыццю і мужчынам. Напрыклад, іх перашкаджаюць грошы і быць карміцелем сям'і, становіцца нярэдка прычынай таго, што мужчыны не адпавядаюць чаканням жанчын. Адсюль алкагалізм, разбурэнне шлюбав, выхаванне дзяцей у няпоўных сем'ях, фемінізацыя адукацыі...

Святлана БУРАВА: — Даследаванне, праведзенае ў вышэйшых навукальных установах у 2012 годзе, паказала, што выкладчыцкі састаў, як і студэнты, падзяліліся прыкладна напалову: адна палова выступае за гендарную роўнасць ва ўсім, іншая — супраць. Палова лічыць, што трэба ўкараняць у ВНУ курсы па гендарнай роўнасці, а другая не падтрымлівае гэтай ідэі.

«Калі дзятцы павялічваецца роля жанчыны, то грамадства становіцца больш збалансаваным і больш чалавечым».

Алена ЯКІМОВІЧ: — У БНТУ слова «гендар» пужае наш, пераважна мужчынскі, калектыў. На некаторых факультэтах 90 працэнтаў выкладчыкаў складаюць менавіта мужчыны, таму ініцыяваць укараненне гендарнага курса ў рамках тэхнічных спецыяльнасцяў, я лічу, пакуль што бессэнсоўна. А вось на нашым факультэце ёсць чатыры гуманітарныя кафедры, і праз сацыяльна-гуманітарны блок (сацыялогію, філасофію) мы можам паспрабаваць укараніць гендарную тэматыку.

Святлана БУРАВА: — І ўсё ж нам трэба рухацца да грамадства гендарнай роўнасці. Што яно дае? Якія магчымасці? Гэта новая парадыгма ўспрымання жыцця, новыя магчымасці і для жанчын, і для мужчын. Пачынаецца пераасэнсаванне таго, які мы жывём. Гэта вельмі доўгі працэс, але вельмі перспектывны.

Алена ЯКІМОВІЧ: — Такім чынам будзе дасягнуты баланс у грамадстве, бо калі мужчыны або жанчыны прадстаўлены ў нейкай адной сферы, то атрымліваецца нейкае аднабокае развіццё. Плюс гэта яшчэ і эканамічная выгода. Пры доўгіх кваліфікаваных спецыялістаў будзе назірацца здаровая канкурэнцыя. Зменіцца стэрэатыпынасць мыслення, устаноўкі на тое, якія павінны быць адносінны ў сям'і. Сёння ў нас як? Месца жанчыны ля пліты, а мужчына зарабляе грошы. Між іншым, нашы дзеці засвойваюць менавіта гэту мадэль паводзін...

«Круглы стол» праява Надзея НІКАЛАЕВА.
nikalaeva@zviazda.by

Віктар ШАДУРСКИ: — Выкажу сваю думку. Я сам родам з вёскі, і там жанчыны заўсёды працавалі на самых цяжкіх работах. Ніхто тады не задумваўся аб тым, каб шкадаваць жанчын... Ці змянілася сітуацыя сёння?

Святлана БУРАВА: — Прыкладу гістарычных прыкладаў. На цаглінных заводах з ручнай працай раней працавалі толькі жанчыны, а калі вытворчасць механізавалі, то жанчын выцеснілі мужчыны. Я лічу, што павінен быць пералік неабсячальных відаў работ для ўсіх. Чаму ў нас шкадуць жанчын і не шкадуць мужчын? Не скажы, што жанчыны ідуць на цяжкія віды работ толь

Узровень-40

«Арол» або «рэшка»,

ці «Манетызацыя» дзіцячых радасцяў

Навіна пра хуткую дэнамінацыю і ўвядзенне ў абарачэнне новых грашовых знакаў зацкавіла, без перабольшвання, усіх. Таму што, гаворачы словамі з анекдота, самым папулярным друкаваным выданнем у насельніцтва з'яўляюцца грошы. Але, бадай, поўнай нечаканасцю было даведацца, што неўзабаве ў нашых кашальках з'явіцца і манеты. Дагэтуль многія з маладых людзей сутыкаліся з імі толькі падчас паездак за межы Беларусі. А вось старэйшыя пакаленні адразу ж з настальгіяй прыгадалі тыя часы, калі ў нашых кашальках былі манеты наміналам у 1, 2, 3, 5, 10, 15, 20 і 50 капеек, а таксама металічныя рублі. І што на усё гэта можна было некалі купіць...

Напэўна, не знойдзецца ніводнай сямі, у якой бы не захаваўся дагэтуль — недзе ў далёкім кутку шафляды стала, у секцыі — манет, якія страцілі сваю пакупніцкую здольнасць больш за дваццаць гадоў таму. У кагосьці некалі, у іншага — добрая жменя. У некаторых гэта выпадковыя знаходкі сярод рознай гаспадарчай драбязы, а хтосьці наўмысна пакінуў на памяць — як сімвал адыходзячай эпохі — металічныя кружочкі з рознымі па вартасці лічбамі на рэверсе і гербам СССР на аверсе.

Калі па праўдзе, асабліва і не магу прыгадаць, каб у нашых руках і кішэнях часта былі менавіта папярковыя грошы. Хіба што часам рубель, зрэдку траяк, яшчэ радзей — пацёрка. А вось манеты — так, прысутнічалі ўвесь час. Па-першае, для дзіцяці і 20 капеек былі вялікай сумай, па-другое, думаю, такім чынам бацькі яшчэ і сумяшчальна заахочвалі з вывазеннем сваіх кашалькоў ад драбязі ці залішняй вагі. Таму, калі ў нас былі шырыцца рублём, яны заўжды ішлі насустрач пажаданням і выдавалі металічны. Бо што паперка? А тут — такая манета!

АДЗІН з першых успамінаў, звязаных з металічнай драбязю, гэта калі мы вулічнай кампаніяй збіраліся ў кіно. Дзіцячы білет каштаваў 10 капеек. І вось стаяў каткія палася-вока кіназатэатра, у чаканні сваёй чаргі ў касу ўжо каторы раз пералічваем у далонках манеты, хоць яны ўжо даўно падлічаны і адкладзены. І тут нехта раптам кажа: «не хапае! Як так? Усе нервова — чарга хутка падыхдзе — лезуць у кішэн і наноў пачынаюць пералічваць драбязь: колькі табе не хапае? А, памыліўся? Дык лічыць правільна трэба!»

Манету трэба было накрыць лістком, прыціснуць і заштрыхаваць паверхню алоўкам. Што атрымаецца? Праз паўгода сённяшнія дзеці змогуць даведацца на ўласным досведзе.

МАБЫЦЬ, у тыя часы не было такога дзіцяці, у якога не было дома скарбонкі. Усе памятаюць класічныя — гліняныя свінка. Мне такія ніколі не падабляліся, бо ў класічным жа варыянце рана ці позна гэтую «жывёлу» чакаў толькі адзін канец — ад малатка. У нас з братам былі драўляныя, у форме такіх пузатых чарчак. Яны і дагэтуль,

дарэчы, «жывыя» (і напоўнены тым, чым і павінны быць напоўнены па сваім прызначэнні — манетамі СССР). Дык вось з імі можна было рабіць адзін фокус, калі раптам карцела нешта набыць, неабходнае дзіцячай душы, а бацькі адмаўляліся прафінасаваць гэтыя пары. Трэба было нажом асцярожна (каб не пашкодзіць лакароўку) прайсціся ўздоўж усёй накрыйкі бочачкі, а потым зняць яе. Дастануць цяжка гэта было зрабіць толькі першы раз, калі скарбонка была новай, далей жа падобнае становілася, як той казаў, справай тэхнікі. Каб захаваць чысціню ілюзіі, што скарбонку не ўскрываў, накрыйку потым саджалі на клей. Вядома, гэта была ўжо не заводская склейка, таму ў наступныя разы яна здавалася амаль без «бою». Ці вось яшчэ менш кардынальным спосаб крыху «вытрыбушыць» скарбонку (калі быў час) ці проста пацікавіцца сумай назапашанага капіталу (і потым уноў вярнуць яго на месца), праўда, пры дапамозе ўсё таго ж нажа. Скарбонку трэба было перакруціць празозро ўніз і ўвесці ў яе лязо. А потым трэсіць падкідаць бочачку. Адна за адной манеткі выслізвалі са сваёй скарбонкі... Калі ўжо загарвалі пра скарбонкі, быў некалі і такі адмысловы пераносны варыянт кішталіцы кашалька. Называўся — манетніца. Ён уяўляў сабой невялікую плоскую металічную

скрыначку, нарэшце якой знаходзілася некалі «кішэнь» для манет рознага памеру. Трэба было падсуnúць падыходзячую па дыяметры пад аб'ект сваёй «кішэнькі» і прыціснуць яго ўніз. У адну «кішэньку» змяшчалася некалькі манетак аднаго наміналу. Каб дастаць адну, трэба было пальцам ссуnúць яе з пад аб'ект — спружына падавала ўгору наступную.

ЯК відаць, манеты былі адначасова і скарбам у скарбонцы, і капіталам для ўваблення ў жыццё розных жадаўняў. О, колькі дзіцячых радасцяў можна было атрымаць за тыя манеткі! Паліць газіроўкі з сіропам — тры капейкі. Столькі ж каштавала стрэліць раз з пневматычнай вінтоўкі ў цыры. А атракцыйны ў сталічным парку Чалюскінец, куды нас раз-пораз вазілі бацькі (білет ад маіх Смілавіч да Мінска на «ЛАЗе», які ехаў гадзіну з прыпынкім, каштаваў 40 капеек)?!. 15 капеек каштавала згуляць на ігральным аўтамаце «Марскі бой»: прыпадзеш да перыскопа і выпускаеш тарпеды па караблях на гарызонце. Шчыра кажучы, мне ў гэтай справе не шанцавала. «Двушкі» і дзеці і дарослыя бераглі, каб можна было патэлефанаваць з вулічнага аўтамата. Дарэчы, па памеры

У краме можна было набыць вось такую драўляную скарбонку...

Непазбежны фінал глінянай скарбонкі для грошай.

для гэтых мэт падыходзіла і 10-капеечная манета, але так марнаваць грошы можна было толькі ў самым крайнім выпадку. Гэта ж страчанае шляхка найсмачнейшага таматнага соку! 10 капеек! За сем можна было выпіць шляхчанку бярозавіку, а на рэшту ў тры капейкі — праехацца ў трамвай (талончык для паездкі ў аўтобусе і тралейбусе каштавалі на капейку даражэй) ці ў кіёску набыць газету.

А хто ў нашым маленстве не бегаў у аптэку? Не, не па тое, што каштавала дзве капейкі... Тады нас там цікавіла найперш аскарбінка за шэсць капеек і батончык гематагену за сем. Упакітак жуйкі з пяці пластычак каштавала 50 капеек. За канверт без маркі трэба было аздаць адну капейку (сто штук за рубель!). У старшых класах яны падыходзілі для адпраўкі лістоў стрыччым братам у армію (марка ў такім выпадку была неабавязкова), у маладых і іх можна было складваць фотаздымкі і запіскі. Пятачкі былі патрэбны для аплаты праезду ў метро. Некалі жэстонаў не было, замест іх у турнікеты кідалі 5-капеечныя манеты. У вестыбюлі станцыі на сценах віселі металічныя скрыні — спецыяльныя

аўтаматы для размену грошай. Кідаеш, напрыклад, у такі 20 капеек і чакаеш, калі табе ў латок з грукатам выцягнуць чатыры пятакі. Нам, дзецям, падабаўся сам працэс Памятаю, як у 1984 годзе ў Мінску адкрылася метро і да гэтай падзеі тыя самыя апараты зарадзілі навуіткімі пятакамі, толькі з манетнага двара. Яны літаральна зіхцелі! Цётка павезла нас пакатацца, дык мы мянялі і мянялі бэльня манеты на

аўтаматы для размену грошай. Кідаеш, напрыклад, у такі 20 капеек і чакаеш, калі табе ў латок з грукатам выцягнуць чатыры пятакі. Нам, дзецям, падабаўся сам працэс Памятаю, як у 1984 годзе ў Мінску адкрылася метро і да гэтай падзеі тыя самыя апараты зарадзілі навуіткімі пятакамі, толькі з манетнага двара. Яны літаральна зіхцелі! Цётка павезла нас пакатацца, дык мы мянялі і мянялі бэльня манеты на

Скарбонку трэба было перакруціць празозро ўніз і ўвесці ў яе лязо. А потым трэсіць-падкідаць бочачку. Адна за адной манеткі выслізвалі са сваёй скарбонкі...

жоўтыя 5-капеечныя і адбіралі сярод іх тыя самыя, блісучыя... ПАМ'ЯТАЕЦЕ «Родственник, рубль гони!» — гаварыў герой Браніслава Брандукова ў камедыі «Афоня»? У дарослых, вядома, часам быў свой «інтарсэ» на гэты самы рубель... А мы спрабавалі калекцыянаваць металічныя (у нашым дзяцінстве кожны быў крышачку нумізматам) і не спяшаліся з імі развітвацца. Самым масавым быў рубель, выпушчаны ў 1965 годзе «XX гадоў Перамогі над фашысцкай Германіяй» — з выявай монумента Воіну-вызваліцелю ў Трэптаў-парку. Было некалькі рублёў з правадыром рэвалюцыі: «Пяцьдзясят гадоў Саветскай улады» (дзе ён стаяў з выцягнутай рукою), «Сто гадоў з дня нараджэння У.І. Леніна» (з выявай профілю і датай 1870—1970). Дарэчы, у мяне былі тры памятыя манеты з сэр'ёз «50 гадоў рэвалюцыі», выпушчаныя ў 1967 годзе: 10-капеечная (з выявай адлюстраванай палёт чалавека ў космас), 15-капеечная (з «Рабочым і калгасніцай») і 20-капеечная (з выявай «Аўроры»). Як правіла, рублі былі прысвечаны пэўным датам у гісторыі краіны (30 і 40 гадоў Перамогі ў Вялікай Айчыннай вайне, 20 гадоў палёт чалавека ў космас і г.д.) або вядомым дзеячам мінулага (Карлу Марксу і Фрыдрыху Энгельсу, Церашковай, Пушкіну, Ламаносаву, Талстоуму, Горкаму і іншым). Апошніх у маёй калекцыі, на жаль, не было, бо яны выпушчаліся не такімі вялікімі тыражамі.

МАНЕТЫ былі не толькі плацежным сродкам і дзіцячым капіталам. Для пакалення, не раздуранага сённяшнімі гаджэтамі, яны былі і яшчэ шмат чым іншым. Кантам падыходзячай па памеры манеткі можна было, напрыклад, адкруціць-закруціць

За пяць капеек можна было праехацца ў метро або выпіць куваль квасу.

шрубю. Яе таксама можна было выкарыстаць у якасці медыятра пры ігры на гітары, калі не было пластыкавага. А якой прастай была забава з паперай? Манету трэба было накрыць лістком, прыціснуць і заштрыхаваць паверхню алоўкам. Што атрымаецца? Праз паўгода сённяшнія дзеці змогуць даведацца на ўласным досведзе. А яшчэ можна было па чарзе заштрыхаваць так аверс і рэверс

15 капеек каштавала згуляць на ігральным аўтамаце «Марскі бой»: прыпадзеш да перыскопа і выпускаеш тарпеды па караблях на гарызонце. Шчыра кажучы, мне ў гэтай справе не шанцавала.

Адзін з самых масавых металічных рублёў.

манеты, потым выразаць гэтыя кружочкі і склеіць паміж сабой. Атрымаліся сапраўдныя «грошы» для дзіцячых гульняў. Раней я ўжо пісаў, што некалі была і газетная гульня «У капейкі», за якую «ўлатала» ад настаўніка многім вучням, бо «рэзаліся» ў яе прама ў школьных калідорах. Згулялі хуценька раз-два і разбегліся, каб педагогі не «накрылі». Колькі было азарту! Ды і проста падкінутая манета — «арол» або «рэшка» — дапамагла вырашыць нейкую спрэчку...

РАНЕЙ мы заўсёды падмалі ўбачаную манетку, не праходзілі міма, як гэта часам бывае з цяперашнімі купюрамі дроб-

ных наміналаў. Знайсці капеечку (а лепш — больш) заўсёды было прыемна — хоць у кішэнні кашулі, хоць недзе на зямлі. Цікаваць выклікалі манеты, выпушчаныя да 1961 года, якія зрэдку траплялі ў рукі. Яны былі крыху іншымі, і мы шукалі гэтыя адрозненні: у гербе, манеры напісання наміналу, годзе выпуску...

Я і зараз раз-пораз знаходжу савецкія манеткі. І, як і раней, заўсёды іх падымаю, — як напамін з далёкага дзяцінства...

Сяргей РАСОЛЬКА, rs@vziazda.by

РЭТРА ў японскім стылі

— Здымаць можна, пейзаж добры, — падзяліўся ўражаннямі ад Беларусі рэжысёр Цітра ЯМАМОТА, удзельнік кінафестывалю «Лістапад», які прадстаўляе Японію.

Прадстаўніцтва гэтай краіны сёлета асабліва прыкметнае: акрамя фільмаў у конкурснай праграме («Звязаныя смерцю» і «Выбраннік»), ёсць магчымасць паглядзець рэтраспектыву японскага кіно з 7 тэмаў. Менавіта стужка! Таму што ў Мінск прывезлі фільмы на 35-міліметровых плёнках — нават на іх радзіме ў такім фармаце гэта паглядзець ужо складана: амаль усе кіназатэатры перайшлі на «лічбу». Таму сталічны кіназатэатр «Перамога», такі стары і аўтэнтычны, на думку гасцей з Японіі, іх вельмі ўразаў: «Тут так ашчадна ставяцца да традыцый кінамастаства. Асабліва мяне кранула, што субтытры (на рускай мове. — Аўт.) зроблены маладымі беларусамі».

Спадар Ямамота ўдзячны «Лістападу» за тое, што мае магчымасць паглядзець у Беларусі класіку кампаніі «Сёйкю», у якой працуе. Сёлета яна адзначае 120-годдзе свайго існавання. Свята ў самай Японіі 2-дзённа, ледзіць для сваіх прыхільнікаў цягам 2 сэціў, маецца свой кіназатэатр, у якім паказваюць класіку кіно.

Кадр з фільма «Крэпасць з пяску».

Але ў Беларусі ёсць аматары японскага кіно, што адчулі арганізатары з «Цэнтра візуальных і выканальніцкіх мастацтваў «Арт Карпарэйшн», якія падлілі рэтраспектывыя паказы фільмаў з гэтай далёкай краіны. Пры дапамозе пасольства Японіі ў Мінску сёлета стала магчымым арганізаваць больш шырокае прадстаўніцтва кінакультуры Японіі ў Беларусі. Акрамя таго, даведана пра гісторыю кінамастаства гэтай краіны, таму што кожны паказ каментуе гісторыю кіно нацыянальнага цэнтра кіно Макіка Камія.

— Кампанія «Сёйкю» пачыналася як тэатральны праект. Спачатку гэта быў традыцыйны тэатр Кабукі, але потым са з'яўленнем кінамастаства сталі здымаць і фільмы. Але традыцыйна традыцыя неслася сваю уплыў: на пачатку XX стагоддзя ў кіно здымаліся мужчыны...

Одзу, 1957 год) прысвечаны праблеме бацькоў і дзяцей. Ну і пра пацудовае: фільм «Матара і пяць яго жанчын» (Кэндзі Мідзагуці, 1946 год).

— Сучасныя кіназатэатры пераходзяць на лічбавыя паказы, мяняючы кінамастаграф, але гэта прыносіць нейкі сум, — адзначае Ігар СУКМАНАЎ, праграмны дырэктар кінафестывалю «Лістапад». — Таму што прагляд кіно на стужцы стварае дадатковыя эмоцыі. Тое асабліва адчуваць для гэтых фільмаў рэжысёраў, кожны з якіх паўляўся ў на развіццё асаблівай мовы кінамастаства. Мы хацелі, каб рэтраспектыва вярнула адчуванні дзяцінства (калі ўсе фільмы былі на стужках), адчуванні кінамастаграфічнага свету, каб мы атрымлівалі задавальненне для вачэй.

Ларыса ЦІМОШЫК, tsimoshyk@vziazda.by

«БОМБЫ» ў СІСТЭМЕ АЦЯПЛЕННЯ

(Заканчэнне. Пачатак на 1-й стар.)

А праз чатыры дні вадаграўны кацёл разляцеўся ў Гродне ўжо у прыватным жылым доме. Выбух пашкодзіў сам кацёл і ўнутраныя перагародкі паміж тэпачным аддзяленнем, ваннай і пакоем, шклопакет. У доме знаходзілася дачка гаспадыні і яе чатырхмесная ўнучка. Маладая маці апылася аб распаленую металічную паверхню катла. Дзяцінынка з меркаваным дыягназам «атручэнне чадным газам сярэдняй ступені» дастаўлена ў дзіцячую бальніцу для назірання.

ГАЗАВЫЯ БОЛЬШ НАДЗЕЙНЫЯ

У жылым сектары катлы не ўваходзяць пад пастаянны кантроль Дзяржпрамнагляду: ён пачынае дзейнічаць толькі тады, калі магутнасць апарата перавышае 100 кілават, альбо сумарная магутнасць усіх усталяваных катлоў большая за 200 кВт. Для кацельняў парог большы ўдвай. Ад 2009 года выбухнула 56 такіх катлоў. Сумнае лідарства ўтрымлівае Мінская вобласць.

— Тыповае фатальнае памылка, якую дапускаюць гаспадары катлоў, што выбухнулі, — гэта пакіданне запорнай арматуры на выхадзе з катла зачыненай, — распавядае старшы дзяржаўны інспектар аддзела нагляду Мінскага гарадскога ўпраўлення Дзяржпрамнагляду Міністэрства па надзвычайных сітуацыях Аляксандр ЛЯВОШКА. — Вось уявіце сабе звычайны чайнік. Што будзе, калі ў яго наліць вады, запаліць носік і паставіць на пліту? Падчас кіпення вады ціск на ўнутраную паверхню будзе павялічваецца з кожнай секундай. Запас трываласці ў сценах не бясконцы, і ў нейкае імгненне яны разбурацца. Абсалютна тое ж адбудзецца і з катлом. У памяшканне адначасова будзе выкінуты велізарны аб'ём пары, якая будзе зносіць усё на сваім шляху.

У маразы ж катлы выбухаюць з-за таго, што цепланосбіт у трубах замярзае і спыняецца цыркуляцыя вады ў ацяпляльным контуры. Разбівае дачыцця гэта ўчасткаў, якія размешчаны на гарышчы, якое і астывае хутчэй. Але здарыцца гэта можа і тады, калі гаспадар не ўцяпліў належным чынам расшырэнны бак вяртапаўнага катла, які працуе на дровах, торфе ці вугалі непастаянна. Ракавую ролю можа адыграць нават скразняк.

Надбайныя гаспадары ўключаюць кацёл, не звязаўшы на гэта. Але «пра-

Разбуранні пасля выбуху ў кацельні Ваўкавыскага мяскаамбіната.

біць» атрыманы ледзяны корак пара ў імгненне не здолее. І далей падзеі пойдуч развівацца па сумным сцэнарыі.

— Катлы, якія стаяць у жылых дамах, бываюць двух відаў — газавыя і цвёрдапаліўныя, — працягвае Аляксандр Лявошка. — Газавыя апараты абсталяваны сістэмай аўтаматыкі. Калі нешта ў хадзе працы парушаецца і вада пачынае імкліва награватца, то такі кацёл адключыцца пры тэмпературы цепланосбіту ў 90 градусаў. А вось катлы, якія працуюць на цвёрдым паліве, такой аўтаматыкай не абсталяваныя.

— Перад кожным пускам катла трэба правярць цыркуляцыю цепланосбіта, — раець у Мінскім гарадскім ўпраўленні Дзяржпрамнагляду. — Займае гэтая працэдура лічаныя хвіліны. Неабходна адкрыць дзве лініі — сілкавальную і кантрольную запалення расшырэннага бака — ды паглядзець: цячэ адтуль вада ці не? Калі з трубы нічога не выходзіць, кацёл запускаць нельга, і тады, калі ціск на манометры пацяу расці па незразумелай прычыне. Значыць, недзе ўтварыўся ледзяны корак. А калі знайшлі «вузак» месца, то пашырць яго можна толькі з дапамогай цёплай вады. І абавязкова кантралюйце працэс: калі пасля выдалення корка ціск на манометры пачынае набліжацца да максімальна дапушчальнага — знадчыць, сістэму ацяплення вы да канца не адгарэлі. Распальванне катла трэба адразу ж спыніць і выдаліць з яго ўсё паліва.

У старых фільмах можна сустрэць кадры, дзе трубы ў ледзяным памяшканні адгравалі з дапамогай адкрыта-

га агню. Дык вось рабіць так катэгорычна забаронена. Перад распальваннем катла трэба таксама зазірнуць і ў комін.

Калі ў вас арграт працуе на натуральнай цязе, то, перш чым распальваць яго, выдаліце кандэнсат з ніжняй кішэнкі коміна, агадоўкі якога мусьцяць быць вольнага ад лёду. І правярце саму цягу: вентыляцыйны канал можа і забрудзіцца.

Запаветраванне — сапраўдныя праблема для сістэмы ацяплення ў шматпавярховых дамах — у бытавых катлах унікае звычайна нячэста. Павеятны корак вышэйшага ў верхнюю частку сістэмы, адтуль яе выдаліць вельмі проста. Гідраўдры ў бытавых катлах і наогул амаль не здараюцца.

Самастойныя перапрабкі прамысловых катлоў амаль не сустракаюцца. Уносіць змены ў канструкцыю аргратаў можна толькі па ўзгадненні з заводам-вытворцам, ды і выканаць гэтую работу можа арганізацыя, якая мае адпаведную ліцэнзію. І ў жылым сектары мантаж і наладку сістэмы ацяплення павінны праводзіць толькі спецыялізаваныя «канторы». Пры гэтым іх супрацоўнікі абавязкова мусьцяць правесці спецыяльны інструктаж з карыстальнікамі катлоў і зрабіць пазнаку аб гэтым у пашпарце на апарат. Праўда, і поле дзейнасці для самаучак там, на жаль, неабязнае: шмат хто жадае сэканоміць некалькі соцень тысяч рублёў, рызкуючы, праўда, страціць куды больш — маёмасць, жытло ці нават жыццё...

Запаветраванне — сапраўдныя праблема для сістэмы ацяплення ў шматпавярховых дамах — у бытавых катлах унікае звычайна нячэста. Павеятны корак вышэйшага ў верхнюю частку сістэмы, адтуль яе выдаліць вельмі проста. Гідраўдры ў бытавых катлах і наогул амаль не здараюцца.

Валяр'ян ШКЛЕННІК, schklennik@vziazda.by
Фота з архіва Дзяржпрамнагляда.

У ГОМЕЛЬСКІ ПАРК ПА НОВЫМ МАСТКУ

Пешаходны масток праз Білецкі парк зноў дзейнічае. Між іншым, былі быў пабудаваны яшчэ ў 1971 годзе і апошнія чатыры гады закрыты з прычыны небяспекі.

Паколькі высветлілася, што істотныя дэфекты металічных канструкцый не даюць магчымасцей для рамонту, было прынята рашэнне стары мост дэмантаваць цалкам, а на яго месцы ўвесці новы. У адрозненне ад старога, пасярэдзіне якога знаходзілася апора для падтрымкі, новы мост — аркавы. Да таго ж яго аформілі сучаснай арыгінальнай падсветкай, цяпер ён прывабна выглядае і ўначы час.

Апроч таго, пад мастком пабудаваны новы гаспадарча-пільны вадавод, праведзена азеляненне схілаў яра, забяспечана вонкавае асветленне тэрыторыі. Даўжыня новага пешаходнага моста — амаль 60 метраў, шырыня — 3 метры. На ўсё работу было накіравана 8 мільярд 870 мільянаў рублёў з абласнога бюджэту.

Дзякуючы гэтай аб'екту жыхары і госьці горада зноў могуць трапіць па верхняй тэрасе правага берага ракі Сож да галоўнай пластавуцы — Гомельскага палацава-паркавага ансамбля.

А зусім хутка жыхары Гомеля змогуць пабачыць родны горад з вышніх птушынага палёту: неўзабаве адкрыцца адноўленая вежа агляду. Таксама кіраўніцтва парку плануе адкрыць капліцу, зачыненую на рэстаўрацыю яшчэ ў 2007 годзе. Налета пачнуцца работы па рэстаўрацыі зімовага саду, таксама размешчанага на тэрыторыі палацава-паркавага ансамбля.

Ірына АСТАШКЕВІЧ, iost@vziazda.by

УВАЖАЕМЫЕ АКЦІОНЕРЫ ОТКРЫТОГО АКЦІОНЕРНОГО ОБЩЕСТВА «Дорожно-строительный трест №1, г. Витебск»

25 ноября 2015 года в 15.00 состоится внеочередное общее собрание акционеров открытого акционерного общества «Дорожно-строительный трест №1, г. Витебск».

Собрание пройдет по адресу Общества: г. Витебск, ул. Суворова, 16, актовый зал.

ПОВЕСТКА ДНЯ СОБРАНИЯ: 1. О внесении изменений и дополнений в устав Общества.

С материалами, подготовленными к собранию, можно ознакомиться по адресу: г. Витебск, ул. Суворова, 16 (наблюдательный совет), с 18 по 24 ноября 2015 г. (время работы — с 8.30 по 17.30) либо 25 ноября 2015 года по месту проведения собрания, тел. 37 45 66.

Регистрация участников собрания — с 14.15 до 14.45 по месту проведения собрания. Реестр владельцев ценных бумаг и список лиц, имеющих право на участие в общем собрании акционеров, будет составлен по состоянию на 17 ноября 2015 г.

Для регистрации при себе иметь следующие документы: акционеру Общества — паспорт, представителю акционера — паспорт и доверенность.

Наблюдательный совет
УНП 300000398

Даслоўна

Беларуская мова ў інтэрнэце — жывая!

Так лічыць прафесар кафедры медыялогіі і вэб-журналістыкі Інстытута журналістыкі БДУ, літаратуразнаўца і крытык Галіна Тычко

На заняткі да Галіны Казіміраўны Тычко, доктара філалагічных навук, мы заўсёды прыходзілі падрыхтаванымі. І не таму, што баяліся атрымаць дрэнную адзнаку ад строгага выкладчыцы (Галіна Казіміраўна — вельмі мяккі і далікатны чалавек), а каб даказаць, што не дарэмна заўсёды студэнтамі журфака...

І вось ужо не як студэнтка і выкладчыца, а як калега, для якой праца са словамі — штодзённым заняткам, мы пагутарылі пра перавагі журналісцкай прафесіі, сучасную беларускую літаратуру і родную мову ў інтэрнэце. — Галіна Казіміраўна, вашы заняткі, напэўна, запомніліся не аднаму пакаленню выпускнікоў журфака БДУ. На іх вы не толькі вучылі нас асновам літаратурна-мастацкай творчасці, а і давалі шанец паспрабаваць свае сілы на пісьменніцкай ніве. Перад усёй аўдыторыяй мы зачыталі свае вершы, урывкі з прозы, загадалі загадкі — многае дагэтуль заставалася толькі ў нашых дзённіках. Гэтыя традыцыі працягваюцца? — Журналістыка — прафесія творчая. Пра гэты сведчыць як гісторыя беларускай літаратуры, так і яе сучаснасць. Са сцен журфака ў свой час выйшлі такія выдатныя пісьменнікі, як Міхась Стральцоў, Геннадзь Бураўкін, Анатоль Варчанка, Іван Чыгрын, Барыс Сачанка, Юры Станкевіч, Святлана Алексіевіч — лаўрэатка Нобелеўскай прэміі. Яна таксама вучылася на факультэце журналістыкі і да гэтага часу выкарыстоўвае ў сваёй практыцы пэўныя журналісцкія метады. І мне здаецца, што вышлячэнне, раскрыццё сваёй асобы, перадусім як асобы творчай і крэатыўнай, — не толькі адна з магчымасцяў, але і адна з пераваг журналісцкай прафесіі. Даць чалавеку выказацца, выявіць ся-

палы і традыцыі духоўнай рэгіянальнасці ў польскай літаратуры XIX — пачатку XX стагоддзяў», якая выйшла вельмі малым накладам і, на жаль, мала каму вядомая. Калісьці акадэмік Віктар Каваленка, які быў маім навуковым кансультантам і якому першаму я дала прачытаць сваю працу, сказаў, што чытаў яе, як раман. Гэта было і застаецца для мяне найвышэйшай ацэнкай. Сёлета ў Польшчы была апублікавана мая новая кніга «Нацыянальнае індывідуальнае, агульначалавечае» — зборнік навуковых артыкулаў, плён навучальнай назіранняў за такой унікальнай з'явай, як літаратурна-мастацкая творчасць беларускай нацыянальнай меншасці ў Польшчы. — У апошні час даводзіцца чуць, што крытыка сёння не така маўляў, можна пісаць, што хочаш. Ці згодна з гэтым беларуская літаратуразнаўца і крытык Галіна Тычко? — Безумоўна, сучасная крытыка іншая, чым была ў савецкі перыяд. Свабода творчага выяўлення, магчымасць адкрыта сказаць тое, што думаеш, аператыўна выказацца праз інтэрнэт — несумненныя перавагі сучаснай крытыкі. Аднак ёсць і свае выдаткі. Эсэістычны падыход, які быў уласцівы і раней, асабліва так званай пісьменніцкай крытыцы, сёння пераважае. Аднак эсэістыка вымагае высокай аўтарскай эрудыцыі, асацыятыўнасці — адлавадзенага інтэлекту, шырокай кантэкста — добрага эстэтычнага густу, зварот да шырокай аўдыторыі — сумленнасці, аб'ектывнасці і адказнасці ў ацэнках. На жаль, гэта не заўсёды прысутнічае, таму неабазнанаму чытаць і няпроста ў шалупніку пустаполая выявіць вартаснае. Безумоўна, ёсць аўтары, публікацыі якіх заўсёды чытаеш з захапленнем, словы якіх давораеш. Такія, напрыклад, як Міхась Тычына, Людміла Сінькова, Пятро Васо-

раха інтэрнэту. І, шчыра кажучы, радуе той факт, што некаторыя людзі, якія па нейкіх прычынах не могуць альбо не хочуць размаўляць па-беларуску ў штодзённым жыцці, робяць гэта на прасторах інтэрнэт-тэлебачання. Мне здаецца, што для адукаванага чалавека не павінна быць ніякіх межаў, у тым ліку моўных. Бо пры сучасных магчымасцях любы рэсурс можна за некалькі секунд перакласці на родную мову. Якая будучыня беларускай мовы ў інтэрнэце? Лічу, што яна будзе прыцягваць шматлікіх карыстальнікаў. І недзе там, далека, магчыма, на іншым краі Зямлі, невядомы нам хлапчук ці дзяўчынка палюбіць беларускую музыку альбо захапіцца вершам Купалы ці Коласа. — А ці шмат вы коласаў або купалаў у свой час заўважылі? Ці ёсць студэнты, якімі ганарыцеся? — Геній нараджаюцца рэдка, і заўважаныя яны звычайна з гістарычнай перспектывы. А студэнтаў, якімі можна ганарыцца, шмат. Павагу выклікаюць не толькі тыя, хто дасягнуў вяшчыні і чыё імяны агульнавядомыя, але і тыя сціплыя і сумленныя працаўнікі, якія недзе ў далёкай глыбінцы нясуць людзям добрае слова. — А калектыў «Выдавецкага дома «Звязда» ў сваю чаргу, вышлюе вас з юбілеем і зычыць, каб ваша слова — як пісьменніцкае, так і выкладчыцкае — гучала яшчэ шмат гадоў. Удзячныя студэнты, плён у творчасці, моцнага здароўя вам і вашым блізкім! Вераніка КАНЮТА kanyuta@zviazda.by

«Цікла тут з лесу невяліка Травай зарасшая крывічка». Якуб КОЛАС. **Аматарам вырошчвання экзатычных раслін у сябе дома будзе цікава даведацца, што хурму даволі лёгка можна вырастаць у хатніх умовах з насення.**

ХАТНЯЯ ХУРМА

Хурма паходзіць з краін з цёплым кліматам. Яна расце ў Кітаі, Бірме, Тайландзе, Карэі і Японіі. У перакладзе з японскай мовы слова «хурма» азначае «чароўны плод». У субтрапічным пладоводстве яна займае другое месца пасля цытрусавых.

І асабліва хурма ўсходняя — найбольш папулярны від, які налічвае больш за дзве тысячы сарту. У субтрапіках плоды хурмы спеюць восенню, тады яна і з'яўляецца ў продажы. У гэты час можна сабраць насенне спелай хурмы. У адным плодзе можа быць да 8 штук.

Насенне хурмы прамываюць, прасушваюць, пасля чаго высейваюць у прыдатны кантэйнер на глыбіню 1-3 см, у залежнасці ад пэрыяда. Глебавую сумесь робяць з ліставой зямлі, верхавога торфу і рачнога пяску (2:1:1). Пасля гэтага ставяць кантэйнер у цёплае светлае месца і накрываюць яго зверху поліэтыленавым пакетам з адтулінамі для вентыляцыі. Каб лепш узохдохзіла, неабходна забяспечыць высокую вільготнасць паветра, таму ядрэнна штодня апырскваць верхні слой цёплай вады з пульверызатара. Што ж тычыцца паліваў, то тут важна не перашчыраваць. Прыкладна праз два тыдні пасля пасадкі з'явіцца першыя ўсходы. З іх з'яўленнем варта перанесці кантэйнер бліжэй да светла, на падаконнік, аднак, каб пазбегнуць алякха, абавязкова прычынаць маладыя расліны ад прамых сонечных прамянёў.

расліну неабходна час ад часу перасаджваць у большую ёмістасць па меры таго, як карані аплячэць зямляныя камкі. У адваротным выпадку яна пачне моцна адставаць у росце, здрабнее і пажоўгне лісце. Састаў субстрата для далейшага росту: ліставая і дзярнова-глеба, рачны пясок (2:1:0,5). Першыя пяць гадоў хурму трэба перасаджваць штогод, затым адзін раз на 3-4 гады. Перасаджваюць расліну хурмы ў больш буйны кантэйнер, на дно пакаждана насыпаць слой пяску або жвіру для дрэнажу.

Глянцавая лістота хурмы вельмі дэкаратыўная. Маладыя жаўтлява-зялёныя лісты з часам набываюць інтэнсіўны цёмна-зялёны колер, а ўвосен афарбоўваюцца ў жоўтыя, аранжавыя і чырвоныя тоны.

Калі сьвянцы дасягнуць вышыні 10 см, іх трэба перасадзіць у асобныя кантэйнеры, пры гэтым пажадана пакараць цэнтральныя карані прыкладна на чвэрць, што будзе спрыяць утварэнню кампактнай і махрыстай каранёвай сістэмы.

Па каваёвым умовах дрэўца звычайна вырастае да 1,5 м. З мамага ранняга ўзросту крона пакававай хурмы неабходна фарміраваць абразаннем, што дазваляе рэгуляваць форму і памер расліны. Пераводзіць яго лепш у канцы зімы. Пры гэтым кіруюцца часта эстэтычнымі меркаваннямі, карочыць доўгія бакавыя галіны і нават верхавіну. У ідэале ваша пакавае дрэва хурмы павінна мець пышную крону, якая добра асвятляецца.

На падаконніку вышыня штамба не павінна перавышаць 30 см, даўжыня шкідлетных галін — 25 см, галін наступнага парадку — каля 20 см. Калі вокны высокія або расліны стаць на падлозе лоджыі, то памеры можна павялічыць удвая.

Глянцавая лістота хурмы вельмі дэкаратыўная. Маладыя жаўтлява-зялёныя лісты з часам набываюць інтэнсіўны цёмна-зялёны колер, а ўвосен афарбоўваюцца ў жоўтыя, аранжавыя і чырвоныя тоны.

Хурма не любіць застою паветра, таму летам карысна выносіць яе на балкон, гэта пойдзе расліне на карысць. У цёплым часе года дрэўца трэба рэгулярна паліваць і апырскваць. Зацівае хурма і чэрвені. У перыяд актыўнай вегетацыі яе падкармліваюць два разы на месяц мінеральнымі ўгнаеннямі з нізкай колькасцю азоту.

Узімку хурма мае патрэбу ў прахалодзе, каля 3-5 градусаў цяпла. Глебу трэба перыядычна ўвільгатняць мяккай вадою пакававай тэмпературы, а само дрэва — апырскваць. Падкармліваць дарослае дрэўца ў гэты перыяд часу не трэба.

Хурма, якая вырастае з насення, пачынае пладаносіць у хатніх умовах на 6-7 год.

ЯК ПАДРЫХТАВАЦЬ ГАЗОН ДА ЗІМЫ

Падрыхтоўка газона да зімоўкі пачынаецца з падрыхтоўкі глебы. Для гэтага неабходна пракалоць глебу віламі з прамымі зубамі праз кожныя 10 сантыметраў. Гэты працэс называецца аэрацыя, ён патрэбны для таго, каб глеба насычалася кіслародам. Важна «прычысць газон» — прачысціць па ім веернымі граблямі, прыбраць лісце і смецце. Наогул, прыбраць лістоту з газона неабходна вельмі часта, бо, кладучыся на яго, лістота ўтварае покрыва, якое будзе перашкаджаць росту травы. У выніку ўтвараюцца астраўкі-пралісы і ўзнікаюць грыбковыя захворванні.

Неабходна памятаць, што падсаваць трэба толькі тае ж насенне, якое высейвалася на ўвесь газон. Лепш, калі гэта будзе насенне з адной упакоўкі ці хача б з адной партыі. Іншай вясной замест аднакалернага зялёнага газона можна атрымаць калярэвую коўдру.

Перад зімоўкай газон неабходна падстрычы. Вышыня травы на газоне павінна быць не вышэй за 6 сантыметраў. Гэтага цалкам дастаткова, каб трава вырасла для неабходнай даўжыні перад тым, як яе пакрые снег, і пры гэтым не выйшлі са спячкі пушышкі аднаўленню росту. Неабходна таксама правесці, ці не з'явіліся на газоне пралісыны. Калі ёсць пустыя месцы,

што перад надыходам першых замаразкаў газон мае патрэбу ў ўгнаеннях. Варта ўлічваць і тое, што перад надыходам зімы нельга ўносіць азотныя ўгнаенні, інакш трава хутка пойдзе ў рост, а ўзімку вымерзне. Падкормка восенню павінна ўключаць калій і фосфар, якія забяспечыць устойлівасць да марозу. На кожны квадратны метр газона трэба раскідаць па жмені даламітавай мукі.

Даты Падзеі Людзі

1821 год — у Маскве, у шматдзетнай сям'і ваеннага медыка, нарадзіўся Фёдар Дастаеўскі, рускі пісьменнік і мысліцель. Род Дастаеўскіх паходзіць з Беларусі. У 15 гадоў, пасля смерці маці, Фёдар з братам Міхаілам вымушаны пераехаць у Санкт-Пецярбург. Пасля завяршэння адукацыі ў пансіёне ён паступае ў Інжынернае вучылішча. У перыяд яго вучобы прыгонныя сяляне забіваюць бацьку Дастаеўскага. Пасля ён адмаўляецца ад спадчыннай правоў на гэты маёнтак. У 1843 годзе паступае на службу ў корпус пры Санкт-Пецярбургскай інжынернай камандзе. У гэты перыяд пісьменнік перакладае на рускую мову Бальзака і піша свой першы раман «Бедныя людзі», які адразу ж звяртае на сябе ўвагу крытыкаў і публікі. У 1849-м Дастаеўскага прысуджаюць да смяротнага пакарання па справе групы Петрашэўскага. Аднак пакаранне ў апошні момант было заменена катаргай. Гэтыя ўражаныя ляглі ў аснову аднаго з маналагаў князя Мышыкіна ў славуцім рамане «Ідыёт». Катарга Дастаеўскі адбыў у Омску і праз чатыры гады адправіўся служыць радавым у Сяміпаліцкую крэпасць. Тут ён пазнаёміўся са сваёй будучай жонкай Марыяй Дамітрыўнай Ісаевай. Праз два гады пасля жаніцбы пара вярнулася ў Пецярбург. Фёдар разам з братам заснаваў часопіс «Врэмя», які быў забаронены ўладамі праз тры гады. У 1860-я гады Дастаеўскі напісаў творы «Запіскі з мёртвага дома», «Прыніжаныя і зняважаныя», «Зімовыя нататкі аб летніх уражаннях». Схільнасць да азартных гульняў неўзабаве разарае пісьменніка, а ў 1864-м паміраюць адразу і жонка і брат. Сваё слаўтае «Злачынства і пакаранне» Дастаеўскі стварае менавіта ў гэты цяжкі перыяд. Пісьменніку пагражала даўгавая турма, таму летам 1866-га яму давалося

заклучыць кабальны дагавор з выдаўцом Фёдарам Стэлюўскім аб продажы таму правоў на публікацыю поўнага трохтомнага збору сваіх твораў і новага рамана «Ігрок», які патрабавалася прадставіць у вельмі абмежаваны тэрмін. Каб паспець, пісьменнік бярэ ў дапамогу стэнаграфістку Ганну Рыгораву Сніткіну, якая пазней становіцца яго другой жонкай. З 1872 года Дастаеўскі жыве ў горадзе Старая Руся. Тут ён напісаў свае несломныя творы «Дэмань», «Браты Карамазаў» і іншыя. Многія з яго твораў у нашы дні былі экранізаваныя. Фёдар Міхаілавіч Дастаеўскі памёр 9 лютага 1881 года ў Санкт-Пецярбургу.

1905 год — 110 гадоў таму адбылося паўстанне матрасаў і салдат Севастопальскага гарнізона на чале з лейтэнантам П.П. Шмітам — самае буйное ў рускім флоте ўзброенае выступленне ў перыяд рэвалюцыі 1905—1907 гадоў у Расіі. Жорстка задушана царскімі войскамі.

1909 год — нарадзіўся Георгій Уладзіміравіч Заборскі, беларускі архітэктар, акадэмік Расійскай акадэміі архітэктуры і будаўнічых навук (1995), заслужаны будаўнік Беларусі (1961), народны архітэктар СССР (1981). У 1939 годзе скончыў Ленінградскую акадэмію мастацтваў. У 1952—1964 гадах выкладаў у БПІ. Працаваў у інстытутах «Белдзяжпраект», «Мінскпраект», з 1964 года — у БелНДГіпрасельбудзе (у 1966—1979 гадах — кіруючы майстэрні). Асноўныя работы ў Мінску: корпус педагагічнага інстытута, будынак былога Беларускага дзяржаўнага музея гісторыі Вялікай Айчыннай вайны, кінатэатр «Піонер», Дзяржаўны тэатр лялек Беларусі і іншыя. Лаўрэат Дзяржаўнай прэміі СССР (1971). Памёр у 1999 годзе.

Анатоль АСТРЭЙКА, паэт:
К чужой не прымяраю мерцы,
Не ездзіў на чужым кані.
Сяброў я выбіраў па сэрцу,
Па іх душэўнай цеплыні.

ІКОНА ў традыцыйнай культуры. Перад іконай выконвалі пэўныя рытуальныя дзеянні, абмоўленыя высокай ступенню сакральнасці (запальвалі свечкі; чыталі малітвы і давалі клятвы; благаслаўлялі маладых перад вяселлем; сустракалі ў вяротах набытую жывёлу і першы раз выганялі вясной у поле), таму ў адносінах да яе ў асяроддзі беларускага народа быў выпрацаваны шэраг правілаў і рэгламентацый, а таксама заўважаны пэўныя прыкметы.

Напрыклад, калі дамашнюю ікону з якой-небудзь прычыны назаўсёды выносілі з хаты, гэта прадказвала выраджэнне усёй радзіны; калі ікона з якой-небудзь прычыны пакадала храм, гэта заўсёды прадвясчала яго разбураўне, заняпад абшчыны і г.д.

Ікону ніколі не змяшчалі ў «нячыстых» месцах (у лазні, на гарышчы).

Верылі, што з дапамогай іконы можна спыніць пажар. Існуе нямаля этнаграфічны і фальклорны запіс пра тое, як падчас пажару распранутая жанчына брала ў рукі ікону і для гэтага выкарыстоўвала ікону святой Агацы ці ікону пад назвай «Неапалімава купіна».

Для маладых, якія ехалі ў храм вянцаца, абавязкова набывалі новыя іконы Дзевы Марыі і Ісуса Хрыста. З гэтага моманту гэтыя абразы становіліся ахоўнікамі новай сям'і.

Ікону (невялікі абразок) клалі перамерламу ў магілу.

Да іконы забаранялася дэкарацыя «нячыстым» чалавеку, напрыклад, жанчыне падчас менструацыі, мужчыну, які не прытрымліваўся забароны на інтымныя зносіны падчас посту.

Ваду, якой мылі іконы перад святамі, напрыклад, у Чысты чацвер, вылівалі каля хаты з таго боку, дзе быў чырвоны кут.

Старыя іконы забаранялася спалваць ці проста выкідаць. Такія іконы захоўвалі на могілках ці пускалі па вадзе.

У спалучэнні са словам «ікона» не ўжывалася такое слова і дзеянне, як «продаж». Ікону можна было «выменяць» (няхай сабе нават і за грошы) ці «падарыць».

СЁННЯ

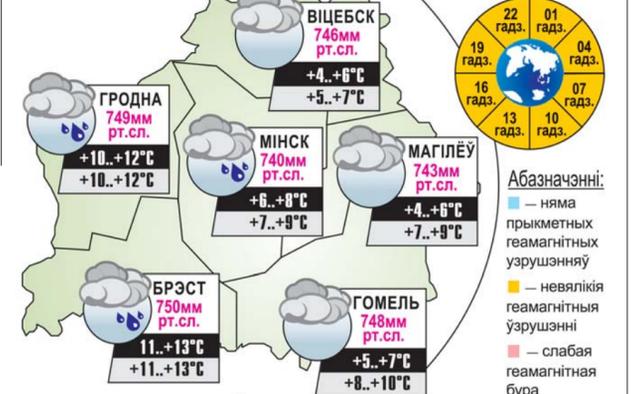
Месяц
Маладзік 19.47.
Месяц у сусор'і Скарпіёна.

Імяныны
Пр. Настасі, Ганны, Марыі, Аляксея, Андрэя, Віктара, Мікалая.
К. Настасі, Ніны, Марціна, Мацея, Эміля, Яна.

Сонца	Усход	Захад	Даўжыня дня
Мінск	— 8.28	17.18	8.50
Віцебск	— 8.23	17.03	8.40
Магілёў	— 8.18	17.08	8.50
Гомель	— 8.09	17.10	9.01
Гродна	— 8.43	17.34	8.51
Брэст	— 8.37	17.40	9.03

ЗАЎТРА

...у суседзях

ВАРШАВА	КІЕЎ	РЫГА
+10...+12°C	+10...+12°C	+8...+10°C
ВІЛЬНІЮС	МАСКВА	С.-ПЕЦЯРБУРГ
+9...+11°C	+3...+5°C	+3...+5°C

УСМІХНЕМСЯ

Калі ваш муж псіхуе, дайце яму пратэрмінаваны ёгурт! Хай псіхуе ў іншым месцы.

У рэстаране.
— Муж-чы-ына-а-а... Вы што, лётчык?
— Не...
— А чаму тады вы міма такой прыгажосці, як я, праляцелі?..

У краму дзіцячых цацак зайшоў дзед з унукам. Дзядуля вельмі прасіў прадаўца падабраць самы вялікі барабан, а то, кажа, яму ўнука на выхадныя «зда-лі» з дудкай, хоча вярнуць дзіця бацькам з барабанам.

ЗВЯЗДА БЕЛАРУСКАЯ ГАЗЕТА

ЗАСНАВАЛЬНІКІ: Савет Рэспублікі Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Палата прадстаўнікоў Нацыянальнага сходу Рэспублікі Беларусь, Савет Міністраў Рэспублікі Беларусь.

РЭГІСТРАЦЫЙНАЕ ПАСВЕДЧАННЕ НУМАР 2 АД 17 ЛЮТАГА 2009 ГОДА, ВЫДАДЗЕНАЕ МІНІСТЭРСТВАМ ІНФАРМАЦЫІ РЭСПУБЛІКІ БЕЛАРУСЬ.

Дырэктар — галоўны рэдактар **КАРПЮКЕВІЧ Аляксандр Мікалаевіч**.

РЭДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ: Н. ДРЬБІЦА (намеснік галоўнага рэдактара), Н.КАРПЕНКА (першы намеснік галоўнага рэдактара), А. КЛІШЧУК, А. ЛЬВУКВІЧ (першы намеснік дырэктара), М. ЛІТВІНІУ (намеснік галоўнага рэдактара), Н. РАСОЛЬКА, С. РАСОЛЬКА, А. СЛАНЕУСКІ (намеснік галоўнага рэдактара), В. ЦЕЛЯШУК, Л. ЦМОШЫЦА.

Выдавец — Рэдакцыйна-выдавецкая ўстанова «Выдавецкі дом «Звязда»».

АДРАС: 220013, г. Мінск, вул. Б. Хмяльніцкага 10-а.

ТЭЛЕФНЫ: прыёмнай — 287 19 19 (тэл./факс); адрэдакцыйна-выдавецкай — 287 18 64, падпісчы і распаўсюджвання — 284 44 04, 287 17 21, сакратарыята — 292 05 82, аддзялення за выпуск дадаткаў: «Чырвоная змена» — 292 44 12; «Мясцовыя самакіраванне» — 292 44 12, уласных карэспандэнтаў: у Брэсце: 20 37 98, Віцебску: 43 23 74, Гродне: 43 25 29, Гомелі: 40 91 92, Магілёве: 32 74 31, на Мінскай вобл.: (017) 292 21 03; бухгалтэрыі: 287 18 81.

http://www.zviazda.by; e-mail: info@zviazda.by, ПРЫЁМ тэл./факс: 287 17 79, РЭКЛАМЫ e-mail: reklama@zviazda.by

(для зваротаў): zvarot@zviazda.minsk.by

Аўтары апублікаваных матэрыялаў нясуць адказнасць за падбор і дакладнасць фактаў. Іх меркаванні не заўсёды супадаюць з меркаванням рэдакцыі. Рэдакцыя на сваім меркаванні адбірае і публікуе адрасаваныя ёй лісты. Перадруж матэрыялы, апублікаваныя ў «Звяздзе», толькі з дазволу рэдакцыі.

Матэрыялы, пазначаныя гэтым значком, носяць рэкламны характар. Адраснае за змест рэкламы нясуць рэкламадаўцы.

Газета адрэдакцыя ў Рэспубліканскім унітарным прадпрыемстве «Выдавецтва «Беларускі Дом друку»» ЛП № 02330/106 ад 30.04.2004.

220013, Мінск, пр. Незалежнасці, 79. Выходзіць 5 разоў на тыдзень. Тыраж 20.035. Індэкс 63850. Зак. № 4496.

П	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
М	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Нумар падпісаны ў 19.30
10 лістапада 2015 года.